

RP

A Pólya

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR UCCA 19
TELEFON: JÓZSEF 12-76

Schager von Eckartsau

Írta: VÁZSONYI VILMOS

Már Bécsben hallottam, még mielőtt leleplezték volna a Budapestten tartott nemzetközi antiszemita értekezletet, hogy a *szittyia magyarországi fájvédők* érinthetést keresnek az osztrák legitimistákkal. A kemény szavúkat, akik még a pénzegység kérdése is belévetítik a még nem alkotó és törhetetlen függetlenségi érzésüket és a tízezres osztály ellen tiltakoznak, mert Ausztria is ezen az úton csinálta meg új pénzegységét: egész nyugatonnal kapcsolatban keresek az osztrák horogkeresztesekkel és helevonták a nemzetközi szerzetesbe az osztrák legitimisták egy részét is.

Az osztrák legitimisták Budaörs előtt és közvetlenül Budaörs után nagyon kemény elrettentést állítottak a magyarországi ebredőkkel. És dr. Schager, boldogult királyunk jogi ügyének fiatal osztrák intézője, aki a *királytól* címet és jelentőséget kapott, nem volt valami kedves személyiség a magyarhoni fájvédők táborában. Ki álmódhatna volna, hogy a király egy bizalmas barátságosan leül egy asztalhoz a közös szövegszek megbeszélésére azokkal, akik még a király szeméjét sem érintették és rá minden tisztelet híján szoktak nyilatkozni. Mert elvégre valaki lehet köztársasági. Lehet a legitimista ellensége, mindez még nem követeli azt, hogy a boldogult király személyét és egyéniségét igazlatlanul támadja. — *Király királyi vagyok volt a lejárásig, és legfőbb felelősöknek és felelősöknek volt a méltóságos igazgatóságának, ellensége minden iróniának, minden durvaságnak, minden igazságtalanságnak, a felke fele volt szeretettel, szeretettel volna, mindenképp boldogodni tenni.* A királyi család egyik tagja mondotta egyszer nekem: „A királyunk legnagyobb hibája, hogy túlságosan jó ember; levegne a kabátját, hogy ráadásra nézzen, aki dídergő”.

Ez a jószágos embert gyűlölték, kisebbitették és támadták a magyarországi fájvédők, nem azért, mintha ők nem tudták volna megbékélni a legitimistákkal is, hanem inkább azért, mert tudták, hogy a király a szeretettel, aszabadságot, a jogegyenlőséget képviseli, emberellenesség és gyűlöletből rombolást elfogadni és megfosztani nem tudott.

Eckartsau Schager úr, aki csak akkor kezelti jelentőségére szeri tenni, amiddő a király Svájcba szankcionálta meut, nagyon jól tudja, hogy ez volt a boldogult király lelkiállata, nagyon jól tudja, hogy az antiszemitaizmus, a gyűlölködés, a jogegyenlőség megtagadása; idegenek voltak a boldogult király felfogásától. Eckartsau Schager úr előtt nem titok, hogy a boldogult király milyen szeretettel tüntetett ki engem is, sohasem törődve vallással és származással. Azt is tudni kell, hogy a király első magyarországi látogatása alkalmával Szombathelyen *előtölve nyilatkozott az antiszemita irányatról* és egyenesen felkérte azokat az urakat, akik akkor vele érintkeztek, hogy ezt az iránt ne folytassák és keressenek kapcsolatot a polgári politikával és senkit ne rekeszenek ki a mozgalmából vallása miatt.

Es most Schager úr legitimistának vallja magát, leül egy asztalhoz, szövegséget köt azokkal, akik a királyt személyében is támadták és fötényezői voltak annak, hogy a királykérdésben nem tudott az országban egységes közvélemény kifejlődni. A történelmi majd megítélés, hogy a magyar integrálásnak milyen erős lényegesen omlott össze a korand királyi vallalkozásának összeomlásával és halálával. De azoh nem kell a történelmi távolbéli nézőpontja, hogy az ember megértesse felháborodással és keserűséggel forduljon el attól az ember gyarlóságtól, amely ebben az új szövegekben megnyilvánul. Nem a dolgok komoly jelentősége az, amely kihívja a kemény bírálatot, hanem kizárólag az *ügy etikai része*. A legitimista mozgalom Ausztriában nem

jelentékeny. Schager úr minden jelentősége; egy kis párt, amelynek parlamenti képvisellete nincs és egy szerény hetilap, amelyet a legitimista tábor alapított. Ez a hetilap régebben a király emlékeit ápolta és fölvarította magát a faji gyűlölet hullámaival. És egy idő óta Schager úr mint jótudósított horogkeresztes mutakozott be hetilapjában, amelynek hasábjain végigromlott az izléstelen zsidóság, amelyet Ausztriában már a keresztényszocialista párt komoly tagjai is elutasítanak maguktól.

A fájvédők magyar orgánuma azt az örületes tételt állítja fel, hogy a háborút nem elleneségeink csinálták, hanem a nemzetközi zsidóság. A sarajevói merényletet, a szerb titkos társaságokat — szerintük — a zsidók rendezték. A zsidók szerkesztették az ultimátumot, a Habsburgok és Hohenzollernnek zsidók voltak, az orosz cárt kétségtelenül a zsidók befolyásolták. Olaszországot, Franciaországot, Angliát a zsidók vezették. A téboly teljes és tökéletes! Most már nem elégzenek meg azzal, hogy a zsidók miatt vesztett el a háború, hanem a háborút magát is a zsidók csinálták!

A maroknyi osztrák legitimista tábor számára a zsidóság nagyon nehéz feladat. Ausztriában ott volt a forradalom kitörése idején a hatalmas többséget képező keresztényszocialista párt. Ezek a patenifirozott fekete-sárga hazafiak elsőnek hagyták cserben eszárjukat. Tudni kell, hogy az osztrák forradalom jelentékenyen különbözött a magyartól. Az osztrák nemzeti tanács a birodalmi ügyek megválasztott osztrák képviselőiből alakult és nem valami magántársaság volt. Az osztrák keresztényszocialista párt nem vallotta magát monarchistának, miként a német birodalmi forradalom alatt nyíltan annak vallotta magát a katólikus centrum pártja is. A eszárját a keresztényszocialista politikuskok cserbenhagyták, a liberális párt pedig, amelyre a történelem előtt utolag rá lehetett volna kenni az osztrák forradalom ódmúntát — Ausztriában nem volt. Mitreben, a keresztényszocialista tábor sokam menekülhet a forradalmi felelőség alá. Nem lehet zsidó! De az osztrák-német fájvédők is nyakig benne vannak a forradalmi felelőségben. Az osztrák forradalom mozgató erői között ott van a német birodalmi Anshluss-gondolata is, amelyről a monarchia különféle-ajánlata után a német birodalom hivatalos tényezői sem idegenkedtek. Persze akkor nem sejtették, hogy az osztrák orkán, amely eltávolítja a Habsburg-házat, átesapath

Németországba és elsodorja a Hohenzollernnek uralmát is.

Amikor tehát Schager úr mint legitimista antiszemita, minden történelmi előzmény nélkül eszelezkedik, de egyáltalán le is lépett a legitimista alapról. Minket az osztrák legitimizmus nem érdekel, csak etikai szempontból foglalkozunk ezzel azesettel és még abból az okból, mert ez az előrelévedés tanulságos a magyar legitimista tábor egyes tévelygőinek szempontjából. A legitimista lényege a jogfolytonosság, az uralkodó pártatlansága, igazságossága, kiemelése a pártvillongások és gyűlölködések remlott szférájából; a legitimista tehát a tradíciók alapuló törvénytisztelet, jogegyenlőség és ma, a demokrácia korszakában, a népválasztással összejegyezett királyságot; a népkirályságot jelenti. A gyűlölet királysága provokálja az ellengyűlöletet. Egy rendszer, amelynek egyetlen elnye a kiegyenlítés és pártatlanság, önmagában porrá zúszdik, ha ettől a lényegétől megfosztják.

Az osztrák legitimista szempontjából ördöklő hatású az úgynevezett Anshluss irányzata. A Németbirodalomhoz való csatlakozás irányzatát Ausztriában két véglet képviseli. Egyfelől a szociáldemokraták, akik a Németbirodalomhoz való csatlakozástól remélik a demokrácia teljesedését és ebben látják a Habsburg-restauráció vétképpen való eltemetésének legbiztosabb eszközeit. A német Anshluss hívei az osztrák fájvédők és nagynémetek is, akik németországi reakciós testvéreikkel kívánnak egyesülni és azoknak segítségével akarják megteretni az osztrák demokráciát. A nagynémetek egy része a Hohenzollern búzavirág-kultusz úzte, még az osztrák birodalom nagyságának tekintőntán is. Schönerer és társai a dinasztiaellenes politikát képviselték. Az osztrák horogkeresztesek, fájvédők és nagynémetek esküdtek ellenségei a Habsburg eszárság helyreállításának, amely csak akadályja lehet a nagy egyesült német birodalmi monarchia kialakulásának. Aki tehát legitimistának mondja magát és a szent antiszemitaizmus gyűlöletében keres szolidaritást a fájvédőkkel és horogkeresztesekkel, az politikailag teljesen iskolázatlan elme.

Az ilyen szövetség a legitimisták számára nem hozhat semmit. Megélni az osztrák legitimista nem tud, de az ifjú Schager úr még a szép haldoklás és a szép halál esztétikai látványától is megfosztja...

Hogy szállították le a forgalmi adót?

Írta: dr. Fábrián Béla

Kulesét leszállították, az átalányösszegeket fel-emeltek. A miniszter nyílt ülésen jelentette ki a képviselőházban, hogy segéd nélkül dolgozó kereskedőknek és iparosoknak könyveket vezetniük nem kell. Kényeszerítik az embereket a könyvezetésre. Segéd nélkül dolgozó kereskedőket és iparosokat átalányozni fogják, — mondotta a miniszter — a kisegyek: aki nem akarja megfizetni az általuk megállapított átalányösszeget, az blokkoljon.

A nyár elején megtörtént nagy iparos és kereskedői ülésen erőszakkal kellett lefogni a kirobbanó indulatokat. A forgalmi adóval kapcsolatban a nemzetgyűlésen lefolyt vita idején zúgott az egész ország felháborodása. Az egységspárti is mozogni látszott és a képviselők egyszóra a vidékről érkező panaszok hatása alatt a kormány párti padokrol

olyan beszédekert mondott, mintha az ellenzéknek ülnének.

A miniszter orvoslásokat ígért, a vita eredményeként a forgalmi adó kulesét leszállították 2%-ra. Most történtek az országban az új kivételek. A kereskedők és iparosok úgy hittek, hogy az átalányösszegek 2% mellett nem lehet több, mint volt 3% mellett, sőt a józan ész szerint kevesebb kell hogy legyen.

De ki törődik a józan ésszel? Ma 2% mellett nagyobb átalányokat vetnek ki, mint régebben 3% mellett. A demokráciapárt ismét a parlament elé viszi a kérdést és megkérdezi a minisztert, milyen leszállítás az, amely mellett többet kell fizetni, mint a leszállítás előtt!

Az építkezés kávéházi Konrádjai

Irta: ZSOMBOR GEZA

A lakásépítési problémának építkezések által való gyökeres megoldása csak az utóbbi időben foglalkoztatta nagyobb mértékben Budapest közelemlényeit. Hivatott és nem hivatott tényezők kezdenek ráismerni arra, hogy központosági életünk nyomorúságos fordulatát kivéve a tömeges lakásépítkezés útján szemelhető meg.

A városi demokratikus blokk által kezdeményezett törvények és nagyrészt mozzalmon tehát most már a legteljesebb körűt is foglalkoztatja s a háborús években katonai ügyekben elszaporodott kávéházi Konrádok most már tömegesen gyártják a fogantatásukból épít megoldási terveiket. A tömeges program-blokk, általános zűrvárában, számos, a főváros középítési igazgatósága által kidolgozott építési munkaprogram sem teremtett tiszta helyzetet, mert nem foglalta egybe a szükséges és lehetséges építkezéseket, hanem egyszerűen körölte az evészeket óta felgyülemelt különféle tervek.

Igy tehát az építő bizottságnak kellett a meginduló nagyszámú lakásépítő mozzalmon irányát és arányait megszabni. Pontos sorrendbe kellett foglalni mindenképpét mindazt, amit a fővárosnak építési kötelessége és a pénzügyi helyzet szabhatott meg. Így tehát az építési bizottság, hogy mit lehet rögzíteni, vagy behatárolni rövid időn belül építeni. Így 2611 létre az én közismert építkezési programom, melyet az egész önkormányzat egyhangú helyesléssel fogadott. A javaslat a nagy építési programot a következő sorrendben kívánja végrehajtani:

1. Előlejárati tömeges építkezés. A költségvetés határozata értelmében már megindult, 100-120 mil-

liárd költséggel, hat darab hatalmas háztömb) készült, több mint ezer lakással.

2. Ráépítési iskolák, új iskolák és előjárósági építkezések, de legelőször, csak olyan esetekben, hol az építkezések által lakások szabadulnak fel.

3. Vészaranyok és más olyan épületek emelése, melyekből a jövendő törlészi az építési költségeket, úgyhogy a főváros anyagi befektetés nélkül építhet.

4. A főváros 1793 építételek tulajdonosa. Ezek közül azokat, amelyek utak, csatornák, közutak stb. szempontjából alkalmasak, sürgősen parcellázandók és használatukra förtékesítve építési célokra első árban eladandók. Ígynek felkészítés rokkantak és hadiözvegyek részére.

5. Családi kertek (Scholbergárta), létesítése. Családi kertes házak létesítése alkalmas telkek szétosztása.

6. Az olcsó és gyors építkezéseket akadályozó és megnehezítő elavult építési szabályokat sürgős megváltoztatása, modernizálása és enyhítése.

7. Építési engedélyek stb. meggyorsítása, a vonatkozó bürokrácia, leggyorsítása.

Amint látnánk a program feljeli mindazt, amit a jelenlegi viszonyok mellett meg lehet és amit legelőször sürgősen meg kell valósítani. Már a tervezet megvalósításának legelő stádiumában, az építési bizottság határozatlan lerögzítette abbéli álláspontját, hogy a program sorrendje és lényegéből betartandó mereven és szigorúan ragaszkodik.

Ahol az apának kurzusérdemei vannak

A hivataffonók és leánya — az alkalmazottja

Van a fővárosnak egy szabályrendelete, címe szerint a fővárosi központi igazgatás szervezetiéről. A szabályrendelet megmondja, hogy a főváros központosításában kinek mely szerepe, mely jövedelme jár. Ké lehet és ki nem lehet a főváros központosítási alkalmazottja, mi a módja annak, hogy azú váljon, hogyan számolták meg az leány adó.

A szabályrendelet ördök szakasza bizonyos viszonylagos inkonzisztenciát állapít meg. Úgy rendelkezik az a pont, hogy a főváros egyetlen hivatalában nem alkalmazható együtt két olyan egyes, akik fel. Helyettes leány ágon rokonok egymással, nem alkalmazható egy viszonyban, hogy egyik a másiknak feljebbvalója, előzőzője legyen.

Ezét szemben viszont most kénytelenek vagyunk

megállapítani, hogy tudunk olyan fővárosi hivatali, ahol együtt vannak és pedig ilyen viszonyban együtt vannak fel. Előleg leányághoz rokonok: tudunk olyan fővárosi hivatali, melynek vezetőjéről még vezetője olyan ezaki, akinek a leánya is ott van abban a hivatalban ott az any mellett. Nyílt szembevetés az a központi igazgatási szervezetről szóló szabályrendelet, az 1870.1911. szán alatt, a közgyűlést elfogadott a ma is érvényes szabályrendeletnek, amelyet tehát ennyire fumiagyal (talan mégsen volna szabad.

Kérdjük, tud-e erről a főváros igazgatóságának felelős feje, a polgármester s ha tud, hogy esett, hogy ezt megtárho és megtárho. Oly nagyok tán az apa kurzusérdemei, hogy érték szemet kell hunyni mindenre?

Nacionalista internacionálé

Közpölköz el, mondta valaki a minap, hogy most 1910-ét írunk; béke van; a dualizmus szűllár, a Károlyi-ot az Adriánó ötéveléi utazunk és Béke János harmine milliórdó álmodik a ferenczói béke fatamorgatójában; Arad, Temesvár, Nagyvárad, Kolozsvár, Szatmár, Marosvásárhely a magyar aszemléző, magyar kultúr és magyar nagyszék hatalma, kohót a legelőtőlöz viszolyban sem tudná senki, hogy mi az a „nagyszék terület”. Es akkor egyszerre kiderül, hogy egy magyar politikus Cuzával tárgyalni — Budapesten. Emlékezik arra, hogy mi volt akkor, mikor Tisza István a háború előtt, Mediantókkal, Mangra Vazútkókkal és Mihályi Tivadarkókkal tárgyalni Micsoda erőfeszít ropogtak a politikus támadásoknak, parlamentben, sajtóban, nagyrésztesen... micsoda hars háre tör ki a „román nekl” miatt, amint Andrásy Gyula akkori leánya nevezte: a hogy késztette végül ez a hars Tiszát arra, hogy az egész akélt feladja.

S mindehhez most adjuk hozzá, ami most van és ami most történt:

Erdély egy új centralizmus rémuralma alatt áll, ahol, amelyek Wienre; Bukarest, amelynek cabinet nőirja; a szigrancia, amely templomból épp úgy tűzi a magyart, mint iskolából, könyvtárból épp úgy, mint otthonból. Es akkor jó egy magyar párt, amely besét fog a legelőző román társadalom, csak azért, mert az — a zsidót is üti.

Valóban „hadikárpótlás nélküli béke” ez, mint valahol olvassuk, valóban: egyetlen akélet vissza nem hoz nekünk Erdélytől és egyetlen élményét karandó még nem zsidóval, e béke palatuma, valóban csak az üldözött magyarra vesztet és csak az üldözött román nacionalizmus nyehet, hisz amilyen súlyos mentalitás vezet, ettől a román fajvédelem-

től még az is kitélik, hogy majd a legközelebb, ha valami nemzetközi fórumon üjből visszarivall a megkínzott erdélyi magyarok fájtsava, feláll valamelyik Cuzá és azt mert mondani, hogy „nem lehet olyan szörnyű a magyar kisebbség elnyomtatása, ha a széles magyar nacionalizmus képviselői leülnek velünk tárgyalni Budapesten és, meg is egyeznek velünk egytí kisebbségnek; a zsidó ellen” ... Es most térjünk vissza a mulakra — ha arra gondolunk, hogy milyen vihar támadt Tisza körül, mikor ő hazatért román politikuskókkal tárgyal, magyar állam-politikákkal, és a magyar szupremáciá a a magyar főváros a a magyar felsőbbjagok szigorú respektáltatása alapján. Nem is merünk gondolni arra, hogy milyen felháborodással lépett volna fel a közvélemény, ha kiderül, hogy néhány politikus — romániai román politikuskókkal tárgyal, még hozzá magyar betárgyakról, mint például a „zsidókérdés” s még hozzá: közti akciókról!

Összintén szólna, el sem tudjuk képzelni ezt az esetet — s most itt van egy hasonló, de egész más eset, ami már nem képzeltetés, hanem tény; ami a békében, Nagy-Magyarországon elképzelhetetlen volt, az most bekövetkezett. Most: mikor Erdély és a Bánát román uralom alatt nyúik, most, mikor a Balkán korrupt despotákja földművelő tesz anyai magyart, most: mikor az aradi vértanúk szent földjét ép úgy Romániára telekényvelték át Trianonban, mint a fejéregyházi esataterét, amelyen a legelőtöbbség léngelme égitete hunyt le. Most leparkált a „magyar fajvédők” a románnal, lelt vele tárgyalni ... Oh, nem arról, hogy lazítsa meg a szabályt, amely az erdélyi magyarra tesztén keresztelfonódik, nem arról, hogy csináljon tisztességes kisebbségi politikát, hanem

arról, hogy csináljon antiszemitizmust — mutyiba, közösen!

A „magyar fajvédők”, aki kezdetlenül megtámad minket, aki egyszer förtékesít hangon beszél a szomszéd államokról.

lelt tárgyalni a román fajvédelem, de nem a magyar kérdéssel, hanem a zsidókérdéssel. Nem az erdélyi magyar fölcsabadásról, hanem a kavaszölödi zsidó elnyomtatásról.

Erdélyben a zsidót kisebbségnek tartják meg a románok, csak azért, mert ha a magyar kultúrához és csak azért, hogy szállt is esbékenték a magyarországi stálistájkáit. Mit tesz erre a „magyar” fajvédelem; leparkált a román fajvédekkel a zsidók ellen, s megdörogatja a román fajvédők korházait, amely lecsap a zsidóra és nem is gondol arra, hogy az a korház szenved magyar milliók hátán, esatogott úgy, hogy egész Európa megorzandó tőle. Hogy magyar politikus nem üthet le román politikuskókkal, míg Erdélyben a magyar üldözött vad, s hogy a magyarországi elnyomtatást magyar politikus szemében nem mentesítheti, nem rehabilitálhatja az, hogy az a magyarkínzás egyben antiszemitizm is, hogy ami jó a román fajvédeknek, az csak rossz lehet egy valódi magyar fajvédeknek, hogy örület és lértózat minden olyan politika, amely közös módszereken állapodik meg: a magyar és a román „fajvédelem” számára, mert hisz ép ellenkezőleg, nekünk az egész világban épp azt az igazságot kell demonstrálni, hogy itt más élet van, más kultúra van, hogy több jog és több szabadság van, hát ezeknek beszélhetez minderről.

Oh, borszobak a nacionalista internacionálé hóbortjában, amelynek fából esakarkúráit most a bellicésit „kölpolitikájuk” szekerbe. Abszurdum volt az, míg csak beszéltek róla — de meg nagyobb, még sötétebb, még elavultabb abszurdum, mikor komolyan tárgyaltak róla.

Ösztályok internacionáléja van s ma már semmi akad fenn rajta, mikor MarsóHeben nemzetközi munkakongresszus, Varsóban nemzetközi agrár-társ kongresszus, Berolind nemzetközi közeposztály-kongresszus van, amint hogy nem akadhat fenn egy nemzetközi székéskongresszuson, egy nemzetközi esperantókongresszuson, vagy egy nemzetközi oriológiai kongresszuson sem. Mert az oriológusok nem vet el az oriológusától semmit s az egyik oriológus nem fosztja ki és nem kínozza meg a másik oriológus testvéreit. De mit szólnak egy olyan internacionáléhoz, amelyben a túzó „fajvédek” testvégesülnek, egy olyan internacionáléhoz, amelyben a megeonkított nemzet fajvédeké nacionalista internacionáléban olvad össze a megeonkított nemzeté a román fajvédők már tagjai egy nacionalista internacionáléban, amely kis-antant néven ismeretes s amely a eseb, szeri és román túzó nacionalizmusok szerveződéja és közpölköz Magyarországot és a magyar nacionalizmus ellen, valószínűleg még álunkban sem gondoltak arra, hogy a nacionalista internacionálé jerejében a román fajvédekkel leparkált a „magyar fajvédők”, még pedig azon az alapon, hogy együtt csinálnak... antiszemitá politikát. Ösztályok internacionáléban van, de olyan internacionálé még nem volt, amelyben a kizsákmányolt a kizsákmányoló keblere borul, csak azért, mert abban a keblében benne a nacionalista szív dobog.

Oh, hirtelme: mágyos-ját tudjuk, hogy a fajvédők urak nem azon az alapon tárgyaltak Cuzával, hogy Cuzák a magyarokat elnyomják,

ők ezt a kérdést kikapcsolják... de vajjon milyen politikus az, aki ezt a kérdést kikapcsolja, milyen magyar nacionalizmus az, amely nem a magyarokat akarja összefogni, felekezeti különbség nélkül, egy förtékelni magyar nacionalizmus hatalmas egyisébe, hanem a magyarországi fajvédekkel, internacionáléban a magyar „fajvédek” és ahelyett, hogy magyar politikát csinálna minden magyarral, valami internacionalista antiszemitizmust csinál a román fajvédekkel, aki föltöbbség vesz Erdélyben mindent, ami magyar. Tessék elképzelni, hogy 180-ban a magyar nacionalizmus jerejében kezet fog egy magyar párt Hagyau-el vagy Schwarzemberg-el azon az alapon, hogy zavarték nemcsak a magyart üldözék, hanem a zsidót is.

„A népek szeretik egymást”, mondja a kapitalizmus uszítja őket egymás ellen”, mondja most a fajvédők szájta. Ismert szólam, néhány évtizeden át a szociálisták agitáló hirdette ugyanezt s a fajvédők akkor átközött pacifizmusnak mondták ugyanezt; most ugyanezt, mint szélsőjobboldali szólam jelenik meg s a „javitott, bővített kiadás” csak az, hogy a kapitalizmus elő odabigyezték ezt a szót, hogy zsidó. Tehát a „népek szeretik egymást”, mondja a fajvédők a román pakli képesén, de ha valóban olyan nagyon szeretik egymást, akkor ezt a szeretetet talán hatásosabban tanúsíthatják román elvtársakkal szállta, ha visszaadhatják velük az erdélyi Erdélyt, mintha ütették vele az erdélyi vagy a moldvai zsidót!

Legjobb Legjobb Legelőtöbbség

PAP PAP PAP

LAN LAN LAN

Kárpitosáru, vas-és rézbútorjára

Szőnyeg, pokróc, tűngyűny, ággy- és asztaltökök, gyermekácsok, nyuszakók, leányzók, részegbő és kerítőkötők, anyók és áttak minden ís-íteleben kaphatók

Gichter János

Budapest VII., Erzsébet körút 20

Nagy katalógust 4000 korona ellenében postán küldök

Dr. BURSICS ZOLTÁN, ÖGYVÉD

JOGI SZEMINÁRIUMA

Berlini-út 5 (Westend-ház), BUDAPEST, az összes jogi közgyűlést, ügyvédi vizsgákra, jegyzetért, Tanácsokozás

Mikor a „legolcsóbb“ árajánlatról a végén derül ki, hogy – a legdrágább

Zártkörű pályázatokat ír ki a főváros a kurzus jegyében – A hordójelező hivatal munkálatai ébredő alapon

A pályázások lezajlottak, az új törvényhatósági község megkezdte működését, mindenki azt hitte és gondolja, hogy új szellem, új levegő vészt át uralmát a városban. Sajnos, ez a várakozás nem teljesedett be egészen. A törvényhatóság új főbbégsége ugyan meglesz minden, hogy az alkotó munka meginduljon és a főváros iparának és kereskedelmének klapját erébe friss vér kerüljön, ezzel szemben

a városháza tisztviselőinek egy része, akiket a kurzus illetéki díszes és meg nem érdemelt pozíciókba, nem hajlandó tudomásot venni az idők változásáról

és úgy visel magát, azt akarja elhitetni minden cselekedetével, hogy még mindig Wolfi Károly az úr a városban.

A legjellemzőbben a közmunkák kiosztása terén mutatkozik ez a lehetetlen állapot. Ebből a szempontból érdekes leszgezzünk a nyilvánosság előtt a hordójelező hivatal pályázatának ügyét.

A főváros új hordójelező hivatalt épített a Hungária úton. Az épület lakatosmunkálataira azonban az ügyosztály nem ír ki nyilvános pályázatot, hanem nyolc fővárosi kálpapost szólított fel szűkebb-körű pályázatra.

illetőleg költségvetés beadására. A szűkebbkörű pályázat már önmagában véve is súlyos hiba, mert nyilvános és mindenki számára szóló pályázatot kellene az ilyen munkák számára kiírni, hogy minél több résztvevő közül választhassa ki a főváros a legmegfelelőbb ajánlatot. Ebben az esetben azonban a nyilvános pályázat mellőzésének hibáját is tetézte a főváros azaz, hogy

hét exponált kurzusembert hívott meg a költségvetés beadására.

és csak nagy nehezen lehetett az előről, hogy nyolcadiknak egy demokratát is meghívjanak. Arról persze, hogy

a meghívottak között még véletlenül sincs zsidó,

nem is beszélünk.

Megérkezett a nyolc ajánlat és az árak a következőképpen alakultak: Wekerle József 77.000.000 korona, Sallai Nándor 72.000.000 korona, Munkácsi Gyula 62.540.000 korona, Solti Zoltán 60.850.000 korona, Beke Lajos 62.300.000 korona, Kajtár Lajos nem adott be ajánlatot, Hermann Déla 44.650.000 korona és a demokratá Malik István 61.850.000 korona.

Mi fog most történni? Az illetékes ügyosztály-nak el kell készülnie arra, hogy

a középítési albizottság fel fogja borítani az egész pályázatot

és nyilvános pályázat kiírását fogja követelni. Nem marad hátra más, mint a bizottság megkerülésével kiadni a pályázatot, legalább is erre a szándékra mutat az a körülmény, hogy a bizottságnak tegnapra

tervezett ülését a tanács azaz az indoklással nem hívta össze, hogy nincsen tárgy. Pedig, ha más tárgy nem is lett volna, ez a pályázati história magában megérdemelné, hogy a bizottság foglalkozzék vele.

Ami azonban a legfeltűnőbb az egész pályázatban, az a lehetetlen árkülönbség, ami a legolcsóbb és legdrágább ajánlat között mutatkozik. Mert lakos ésszel nehéz megérteni, milyen módon végezhet el egy reális számmal dolgozó iparos olyan munkát 44 millió koronáért, amiért hét másik iparos 60-72 millió koronát kért, bizonyára reális számítások alapján.

Sajnos, az ilyen feltűnő olcsó ajánlatok kezelenek hasonló közmunkák kiírásánál úszás válni. A következménynek azonban mindig azt mutatják, hogy az ilyen

olcsó vállalkozók a munka befejezése felé kifogynak pénzükből és pótlóteszt engedélyezését kérik,

aminek egészen az a szándéka, mintha a vállalkozó jelőltre tudta volna, hogy az ajánlat alapján nem lesz képes a vállalt munkát átvezetni, de számított arra, hogy mennyiben a munka egyszer az övé, majd megszerezni magának összekötöttesével azt a bizonyos pótlókat.

Konkrét esetre mintáthunk itt rá. A főváros pályázatot ír ki a kórházban előjáróság épületére építendő emeletre. A munkát a legolcsóbb ajánlat benyújtója, Szentgyörgyi építész kapta meg. Nemrégiben aztán a vállalkozó azaz a különös kérésrel fordult a középítési bizottsághoz, hogy részre

munkabéremelések címén 10% rezsé és haszon címén további 10%, összesen 20% pótlóösszeg engedélyeztessék.

Ez a kis differencia a vállalkozási összeg nagyságát tekintve,

néhány száz milliót tett volna ki.

A középítési bizottság ezt a furcsa kérést természetesen visszautasította azaz az indoklással, hogy egyrészt a munkabérek 1924 áprilisa óta nem emelkedtek, másrészt

nem kívánunk teret nyújtani olyan rendszernek, mely szerint az ajánlattevők olcsó ajánlatot nyújtanak be, előre számítva a kijárandó pótlókra.

Ennek az ígnynek a lemondásából pontja az, hogy az ügyosztály pártolólag terjesztette a kérést a bizottság elé.

Mindenek a dolgok visszavonhatatlanul szűkebbé tessék, hogy a városnál többség minél előbb vegye át a fonyteles hatalmat is a városban, mert amíg nem fogja érezni a vasókkó szorítását, addig Wolfék exponensei nem segítenek, hanem

szabotálni fogják az új közgyűlés építő munkáját.

most kiméri az összes vizet, így javul a víz, de én mindig megfogtam és forralt vizet iszunk. Van-nak olyanok, akik kimennek az Aréna-óra vizért. Innen mentünk a Zagyva bécseihez. Nagyon barátságosok fogadtak.

— Tetelzik tudni, én rokkant katona vagyok, végigbarcoltam a világháborút, Dolgozni már nem tudok, de a disznókat ellátom. Van egy gyönyörű anyadisznóm, kétszer malacozik egy évben, most legutóbb 9 malacával ajándékozott meg. Kettő 500.000 koronáért eladtam, egyet az albérliemnek ajándékoztam, kettő van magamnak, ezeket meghízaltam, aztán levágjuk. Négy elpusztult. A disznót meg a malacaimat gondozom egész nap. Telekibérem 100.000 korona egy évre.

— Az albérlije kiesoda? — Egy szegény munkásasszony. Most nincs itt-hon. Ő maga a saját kezével sárból építette föl a szobáját. Nagyon szereti az állatokat. Van 6 macskája és négy kutyája. Ez most kevés. Tavaly 35 macskája volt. Vess nekik tudót, pacalt, megtölti krumplival együtt és az udvaron ebédel a macskáival együtt. A mulkior kinn járt nálunk egy újságról és pont akkor toppant ide, mikor a szegény asszony az állataival ebédel. Kifirta az egészét az újságra. Három napig nem voltunk az újságban. En is, a Zagyva bécsei. Nem győztünk elégét nevetni az újságon. Maga is újságról, nagyságán!

Egy másik kis putri előt nagymosás van, kinn, a szabad ég alatt. Hatgyermekes családanya mos. Hat elő gyermeke van, a legkisebb még szopik. „hat darab meghalt”, mondja ő. Albérliét tart, egy négytagú család, akik a konyhában alszanak és fizetnek hetenként 150.000 koronát, míg ő, a főbérli fizet egy évre 60.000 koronát.

A lakás miatt nem panaszkodik. Elérnek. Csak szegények. Nem főzhet mindennap, mert nincs mit. De még emiatt sem zúgódik. — Kinn vagyok a szabad levegőn. Én már nem tudnék benn élni a városban. Amikor ott járok, fulladok. Nekem csak a föld, meg a fa, meg ez a nap-sugár kell. Ez itt meg van és én meg vagyok elégedve.

Deris pillantással néz rám, úgy, mint a többiek mind. Hiszen ezek az emberek irigylésre méltók. Nem okoz nekik gondot a házbér, nem veszekeszenek azon, hogy havonta fizessenek, vagy negyedeként, ők egy évre fizetnek, saját portájukon laknak, van disznójuk, malacok, macskájuk, kutyájuk, virágos kertjük tele viráival. A lakásukat meg vannak elégedve. És mégis ezeket akarja a hatóság kifizeltetni. Dr. Szentirmai Imréné.

Egy elfelejtett indítvány

Több mint húsz esztendeje ennek. A munkásmozgalom arra indította Vázsonyi Vilmost, hogy az 1904 áprilisi 20-iki közgyűlésen indítványt terjesszen elő, mely szerint a városi munkák kiírásánál vegyék a vállalati feltételek közé az emberséges munkabérek és munkaidőt és

városi munkákat csupán olyan vállalkozók-nak adjanak, kik a feltételek teljesítésére hajlandók.

Az indítványt a munkásjelölti bizottság 1904 október 19-iki ülésén elfogadta.

Azóta — ismételtük — több mint húsz esztendő telt el. Mi lett Vázsonyi Vilmos indítványával? Wolff Károly és párta a városi munkák kiadásánál egészen más szempontot szeretett járt el, mint amelyből Vázsonyi indítványa kiindult.

Sárpaloták a lóversenytéren

A blokk szociálpolitikai bizottságának előterjesztésében szóba hozták, hogy a régi lóversenytéren rettelnes lakásviszonyok vannak. Az emberek sárból építettek maguknak alacsony, szűk, kicsi putrikat, amelyekben nemcsak maguk laknak, hanem még albérliel is tartanak, úgyhogy egy-egy kis putriban físzeketlen is alszanak. Rettelnes állapot az, borzasztó az egészségre és a közérkölléségre. És lehetetlen eltérni azt, hogy a főváros belső területén sárpaloták építeljenek, ezeket a szorcsosállatokat a legelső alkalommal ki kell innen telepíteni. Ha tehát feltételek az új egy szóba konvink lakások, akkor azokban elsősorban a lóversenyteret lakót kell elhelyezni.

— Kiváncsi voltam, milyének azok a sárpaloták, amik a hatalmas bérszalagok közelében, a villamos mentén, a nagyvilági város belső területén, a forgalom kóllós közepén épültek. Kiváncsi voltam, milyének azok az emberek, akik Adám példájára, a paradicsomon kívül fakalyitab vagy sárpalotát építettek paha főszűk maguknak, mert sem a főváros, sem az állam nem gondoskodik arról, hogy földet alatt áll-hessenek. Villanyoson nemem a Thokly-út és Aréna-út sarkán, így rennyőrt übaigazított, hogy ablak azt a zóld fát látom, körülbelül 200 lépényire, ott kezdődik a putri-negyed.

A zóld fa alatt fiatal anyas ringatta teknőben a földön rívó kisedőlt. Még csak három hete lakik itt, nem ismer senkit, nem tud semmi közlelbbit. Meg-mutatta kis sárból épít szobáját, ami szép rendben volt, az ágyak movente, a földön futószőnyeg. A kis ház körül mindenütt disznókat, úgynevezett „óh“-k, amelyekben igazi, elő, rőfő és sivió disznók és malacok voltak. Ezek a főbérli, egy hétre 100.000 koronát.

A legközelebbi putriban maga a házasszony fogadott. Elmagyarazta, hogy férjével és leányával márisban jöttek ide lakni és sajátkezőleg építel-

ték fel a putrikat. A körülöttük lévő homokos földet összekeverik a disznóköllt kifolyt lével, ez nagy-szerően összeköti a földet, olyan kemény lesz tőle, mint a cement. A szomszédos fős parcellában is építettek néhány kőházat, onnan a hátukon elhordták a kiselejtözött földet és követ, amire mégis szükségük az építkezésnél. A tető deszkát, az ablakokat, ajtókat azonban már venükk kellett és ezek a kiadások félárnyak 3 millióra. A deszkákat bekétrá-mozdák, hogy az eső keresztül ne szivárogon, a fa-lak, kövőkörül mindenütt kitapétázzák papírossal, mert azt tartja a meleget. Van egy kis lakosozójuk, amit most készülnék deszkával két részre osztani, mert a hajdonai leányzó menyasszony, nemokára ungyes az esküvő és hadd legyen a fiataloknak külön lakosozójuk. A lakosozóba mellett van a kis kert, mást már nem láttam benne, mint szimpla, illa vió-lét, két ágy mosolygó, viruló viólat, amik az éjjel elfagytak. A kerteske végén disznólat, ókák közt van a konyha, az egyik sarokban a sárból épített tűzhely, amelyet ebben a pillanatban éppen asztalul használt a mátkapár és a legnagyobb egyetértésben ették rajta a sült gesztenyét. A házasszony büszkén mutatta meg a disznót, malacait, aztán a spóizt. Külön kis putri volt a spóiz, meg kellett hajolnom, hogy az alacsony ajtó belépéséhez, és deszkáallíva-nyon láttam sorokozni befött paradicsomot, az egyik sarokban gyönyörű fajrózóshagyma volt felhal-mozva, a szegen koszoruban lógott a fokhagyma, a padka alatt egy csomó sárgaripa hevert, hogy el-tégyék tőle, mind, mind a kis kertben termett.

— Fárditum vela elogat, nagyságán. — beszél az asszony — mert a föld homokos is, kavicsos is, aztán ha nem öntözük, akkor kiszárad belőle minden. De én nem réstelenem az öntözést és bizony ki-mertem sokszor a kútnak minden vizét, hogy a kis kertemet alapon megöccsöljüm.

— Jó ivóvízük van!

— Most már ki is kolortattuk, aztán ha valaki

A Polgár rádiója

Elsőszőr ellenforradalmároknak neveztek magukat és szövetkeztek Vágl Istvánnal. Azután fajvédők lettek és a bajorokkal pártáltak. Végül függetlenségieknek kereszteltek magukat és Cuza professzorral, az ellenesek állam fával tárgyalnak...

Méri tízszéves és a helyiség, ha Beregi Oszkár akar szaválni és miért zaklatja a közönséget az ingyen kenyér és ingyen tej gyűjtése?

Fészek Művészek Klubja igazgató-sága, választmányá, tagjai és személy-zete nevében nagy szonorusággal jelent-jük, hogy

Stetka Gyula
festőművész, a Fészek Művészek Klubjának igazgatója

október hó 14-én hosszú szenvedés után, 75. életéves korában elköltözött az élok sorából.

A magyar festőművészet egyik legki-válóbb képviselőjét vesztette halálával, mi atyai barátunkat, igazságos elbírá-ronkat siratjuk az elköltözöttben.

CSENEDES ÖRÖK NYUGODALMAT AD-JON NEKI A JÓ ISTEN!

Budapest, 1925 október 15.

A községi üzemek kérdéséhez

írta: dr. Doczi Sámuel

Ez a népszerűséget kereső politikanak legnépszerűbb jelzése. Amikor mindenki érzi a gazdasági depressziót, akkor esik legjobban a fülünk az a hang, amely a megoldhatóság lehetőségét keresi. Természetes, hogy ennek leggyorsabb eszköze a községi üzemek és üzemek alapítása. Nem azért mintha mindenki meg volna győződve arról, hogy minden olesó, ami községi kézből származik, hanem azért a habonás bizalomért, amely a községi üzemeknek kijár. Minden idelatorzó kérdésben csak pozitív adatok alapján és alapos megfontolás után lehet véleményt mondani.

Aki így vizsgálja a községi üzemek fejlesztésének dolgát, az meg fogja állapítani, hogy a községi üzemeket sem lehet egyetemes győgszernek tekinteni a drágaság nyavalyájával szemben. A bécsi viszonyokkal szemben példának a legdrágább és a legrosszabb szakemberek véleménye szerint a pesti villamos, drága a pesti gáz és a pesti villamosenergia. A pesti községi kenyérről sem mond jót a kritika. Az árát pedig a községi üzemek kérdésében jártas szakemberek, ezek sorában Ereký Károly bizottsági tag, sem találják megfelelőnek. Ha tehát máig gazdasági és reális értelemben szempontból sem tudnak az ilyen üzemek hivatásunknak megfelelni, akkor a fejlesztésük problémáit óvatosan kell kezelni.

Ereký Károly, aki az idelatorzó anyagok behatóan foglalkozott, vizsgálódása során megállapította, hogy a községi kenyéret a kifuvározás drágítja meg. Ezért ebben látja a községi kenyérgyár szanálásának kulesét. Ezen úgy akar segíteni, hogy az elosztóhelyek számát szaporítja. Okoskodásnak két hibája lehet. Az egyik része nem új, a másik feltételek nem jók, hanem rossz is. Nem új feltételek, hogy a kenyér kifuvározása kg-ként körülbelül 1000 korona költséget jelent. A kenyérgyártás a kenyérgyárosok is 1000 koronával olcsóbban ajánlottak a miniszteriumnak a kenyéret, ha a gyár udvarán veszi át. Ennyiben tehát a szanálás terv nem új. Rossz pedig annyiban, hogy az elosztás szaporítása a kifuvározást nem teszi mellözhetővé, ellenben szaporítja a részt.

Meglepő, hogy Ereký Károly, aki közlekedési miniszter is volt és aki tisztában van azzal, hogy a mai közlekedés drágítja elsősorban a kenyér termelését, nem azokat a javaslatokat tartja, amelyeket a közlekedési bizottság legutóbbi ülésen terjesztett elő az adók, illetékek, járulékok apasítása érdekében.

Az egész kérdés komplexumának társadalompolitikai vonatkozásai vannak. A polgárság érdekei szempontjából nem közömbös, hogy egyik másik közszolgálati cikket egy vagy két koncentrált üzemben állítsanak-e elő, vagy pedig a polgárság száza foglalkoznak vele és élnek meg belöle úgy, hogy a fogyasztás éppen úgy, vagy még jobban, még olcsóbban fedezteti szükségletét.

A kenyér kérdésében például nemcsak nálunk, hanem Párizsban is megállapították, hogy a mamutarányú kenyértermelésnek községi kézből való elgondolása sem üzletnek, sem népiéleti akciónak nem válik be. Párizsban is arról volt szó, hogy a községnek 100 éves sütőüzemét modernizálják és óriási költséggel átszervezik. A tervek beható megvizsgálása után az egész gondolatot elvetették. Pedig Párizsban társadalompolitikai és hasonló szempontokra nem is voltak figyelmelem. Ott józan községi és népiéleti szempontból vizsgálták a kérdést körülbelül egy évszázaddal ezelőtt, ahogyan a problémát nálunk a legkövetlenhebb érdekelte sőtápolarsítélet és annak elnöke Deutsch Mór sőtápolarsítélet törvényhatósági bizottsági tag foglalta.

A sőtápolarsítélet kész örömmel fogadja a községi kenyérgyárt, mint versenyártást, feltéve, hogy egyenlő feltételekkel veszi fel a küzdelmet. A sőtápolarsítélet örömmel látja, ha a községi kenyérgyárnak sikerül a nagy tömegek részére egytipusú olesó és jó kenyéret termelni. Ellenben nem hajlandó öbe tenni, hogy a községi kenyérgyárt a hálókócsat társaság részére szállítsa kenyéret.

Mind ezek ridég és pozitív gazdasági szempontok. Politikai és pártpolitikai szempontok azt diktálják, hogy a kisipar megelhetését nem szabad megnehezíteni, a kisiparosok adólléteiből fenntartott községi vállalatokká.

SAKORVOSI rendező vár- és nembiológok részére **EZÜST SALVARAN ÖLTÁS** Rendelés egész nap. Rákóczi út 32. sz. I. em. I. Rókusnál szemben

Folytonégó
Riesner-Phönix stb. kályhák és kandallók
javítását és Karbantartását
vállalja **KRÁTHYPAL** (tűzhely- és kályhákészítő, lakatosmester Budapest, V., Hajnal u. 8.)

Locarno

és logikai sorrendjében azonban mégis a béke felé viték. Kisebb részben köszönheti ezt a konferenciának, nagyobb részben az idő az, amely ezt az eredményt megérelti.

Es ha például most Locarnóban valóban eredmény, még pedig hatalmas eredmény aratódik le, nagyobb mint Genozáról Londony bárhol, abban orozal-irreze van annak, hogy elmuln már két vagy négy estendő, hogy a Párizs körüli békeknek újabb relettó ellenpórábt láta a világ, amely igenis, békek akar, hogy megint két vagy négy estendő áregedtet, tanult, haladt, szorvedett és tapasztalt a világ, hogy volt néhány világosító képviselőválasztás, melyeknek újantikus forrásában a kultúrálóg békedegya tört fel elemelaris erővel. Nagy atokulások, csupa hatalmas népszavazás, megannyi ülteközés a Versailles körüli békek nemzetközi jogradja ellen, amely sokkal inkább a háborúknak, mint a békeknek jogradja. Néhony év elött hallani sem akartak Németország részéről, még a Népszavazás munkájában sem, bár bizonyos forrásasán, a nemzetközi jog-egyenlőség formuláinak keresek ismétlésével atlandon invitáltak Németországot. Ma már nem invitálják: rábeszéltek és kérélték, hogy vegyen részt az új Európa megteremtésében s az a Németország, amely Versaillesben még csak az aláírásokról hírtolt be, Saa-Femódt Lámpasúg az elszázhobban vákavókat, egyenrangú félként tárgyal és ért el eredményt, még pedig nagyon nagy eredményt Locarnóban... Németország, sajnos, nem egyszer ismerte már félre járó érdekeit, a kólköz, gondolkodók és hadvezérek népeben a politikai letelmeknek magvaszakodása állt be Bismarck halálával. A világháború alatt, sőt a világháború után atig volt más a német politikai diplomácia, mint az elbalszított jó alkalmak sorozatos története, hogy egyebet ne mondjunk: a németek két kéttel az elött küdenek be jobboldali többséget a birodalmi gyűlésbe, amikor Franciaországban és Angliában az urak mélyén temedték el a háborús politikát, és gyöz Herriot és MacDonald... Vagy csak egyebet ne mondjunk: a locarnói konferencia előtt egyezre csak napirendre akarták tűzni a háborús bünyesség kérdését, igazán volt Németországban a háborús bünyesség kérdésében. Igen! Helyesen, eslekedett-e, amikor ezt az igazat érvényesíteni akarta Locarno előtt? Nem. Mert az ebbeli igazat sohasem érvényesülhet, az ilyen „tisztázások követelese” az igazságos nem használ, de Németország ért, hisz az igazságot a háborús vétkesség vagy felelőség kérdésében ma nem lehet közmegegyezéssel, vagy szálbissal, vagy napirendi indítványok, elfogadásnál vagy elvetésével megállapítani és jó, ha majd akkor lehet... majd egyszer, mikor a háború egész nemzedékek elmuln az idők végtelenségében. Ma nem érdekl a világ. Talán a német diplomáciát is jobban érdekli, mint magát a német népet, akár a jobboldali népet, akár „baloldali népet”: ma nem az a kérdés foglalkoztatja a kultúrálóg, hogy hogyan kezdődött a háború, hanem az, hogy hogyan fejeződik be... Es erre a kérdésre Locarnóban bíráto választ kap a világ, amely szinte már a kezével lapinthatja a békek... Mert az idő múlik, a sebek lassan begyógyulnak és Németország sebének követelesnél majd az egész világ elgondolják s a birodalmi eredmény talán meghozza lassan a sebek begyógyulását, a magyar igazság elkerülhetetlen érvényesülését is, amelyről, jótudom, senki sem beszél Locarnóban.

A locarnói konferencia elfogadta a biztonsági szerződés végleges szövegét. Párizsban Franciaország szerenteskedésait fejezi ki Briandnak. Chamberlain megkapja születésnapj ajándékát: a béket, pohár-köszöntőkben eseng össze a valódi béke vágyának olesósi rimje és ez a rim akkor sem szúnt ki, mikor az általános optimizmusban egy pillanatra elborult Stresemann arca és kijelenti, hogy: még nem vég minden.

A bécsi kongressusról, mint Wertheimer Ede kiásta, feljegyezték, hogy ott elfogasztották 1814 jan. elejétől június végéig Részben 342.252 font szirt, 83.539 font vajot, 121.638 font kemény és 94.362 font puha sajtot és egy cipelutó ember ezt írja Bécstől egyik rokonának, hogy: miután az emberülésnek hála letennek vége, most megkezdődött a háború a libákkal, a kacsákkal, koppanokkal, fadonokkal, ökrökkel, borjúkkal, most összejárok mind az dlatolatot és mindent, ami röpül, mászik és uszik, a kés élére hányának az általános béke öröme. A locarnói konferenciáról sohasem lesz ilyen általános fogasztási statisztika, a vendéglő-ipart nem lendítette fel annyira és ebbeli anekdota is csak egy marék, amelyek színhelyet: az a kis sztréin, amelyben Briand és Luther először ültek össze négyezszenköt egy pohár szirt mellett, amelyet Briand felelt. Valójában fontosabb a locarnói konferencia a bécsi kongressusnál, sőt fontosabb talán valamennyi kongressusnál, azoknál az összes diplomáciái kongressusoknál, amelyek Cambrabon kezdődtek 1508-ban, aztán folytatódók Achenben, Versaillesben, Münsterben, Osnabrückben, Ehrfurtban, Amienben, Berlinben, Londóban, majd a háború után Rapallót Cagnesig Nyugat-Európa minden fűrdő, üdülő-és gyógyhelyén. Mindezeknek a kongressusoknak volt valami általános jellegük, amelyek selyemfátyolra mögött mást esámlat, mint amit árdektet: a bécsi kongressuson például: a társadalmi rend újalakulásától, a tartós béke megteremtéséről, az erők igazságos elosztásának alapjáról, a kis nép védelméről beszéltek, akarsák Versaillesben Wilson elnökletével és akarsák Versaillesben, ott sem történek más, mint (egy óriási kellezőkötés a világnak), a szűknyv elosztása és biztosítása. A bécsi kongressuson már visszatért vendég „az erők egyensúlyáról” szóló frázis, a „balance of power” és valami vészhangja üdülők ül vissza már Kant eszméinek is, az örök békeről, Persze az a bizonyos egyensúly épp úgy nem áll helyre, mint ahogy nem születik meg az örök béke. Abban azonban van valami, hogy minden nagy háborúknak, illetve békekonferenciáknak a háborúknak egy bizonyos rendszere elmuln. Egyszer a régi, feudális háborúk, egyszer a vallás-háborúk, egyszer az örökösödési háborúk... most talán azt lehetne mondani, hogy a világháború után megszűntek a gyarmatháborúk, ha Sáriában nem dorogának az ágyúk és nem olesósnak viharos és véres tamadásokról és ellentámadásokról a Riff Kabil fronton...

Az mindenki érte a Párizs körüli békek után, hogy a háború így nem zárulhat le, mert a háború nem végződhetik — háborúval és azok a politikusok, akik a békeszerződés betűiben a győzelem gyümölcsének magról akarták esupán elhínteni, hamar rájöttek, hogy ennek a gyümölcsöknek a karbantartása drágább, mint maga a háború, hogy a győzelemre, ha így aknázták ki, épp úgy rá kell felelni, mint a vereségre és a győzelem gyümölcse emberi élethezre alkalmatlan tapaszterek bizonyul, ha ugyanakkor egész Közép-Európat kibővítétek, letérik és kolthasótra juttatják... Es egy estendővel a békeszerződésnek aláírása után megkezdődnek a kütöbözö kongressusok, hogy így mondják: az igaz békekongressusok és folytatódók, telephelyet választata mindaddig, míg Németország egyenjogi félként ül le a tárgyalóasztalhoz és míg megszűnik a trianoni nemzetközi jogrendek és a jog-egyenlőségek, amely győzökre és leggyőzöttekre darabolja fel a világot. Kezdetben székesia kísér ezeket a konferenciákat. Ahogy székesia kísér magának a népszavazásnak munkásságát is, amelyben inkább csak a győztesnek hatalmi orgazizációját látják.

Genova, San-Remo, Cannes, Lausanne, Genf, London... A béke történetében olyan nevek ezek, mint voltak a háborúban: Tannenberg, Lemberg, Gorlice, Ypern, Verdun vagy a Marne. Kezdetben azt hitték, hogy ez a vértől piráló helységnek fordulóponjtát jelentik a háborúknak s ami utánuk következtek, már csak a béke történetéhez tartozik, de egyre több ilyen helységnek égett bele a lélekbe, utóbb már szinte minden helységnek egy világtörténelmi név lett, mindannyak: egy világtörténelmi nap és már-már úgy látszott, hogy nem is lesznek többé hétköznapiok és nem is tanul meg többé a világ olyan helységeket, melyeknek betűiben a béke szimbólumai rajzolódnak le... Helyformán vagyunk most is a békeszerződés, illetve a békekonferenciák óta lefolyt konferenciák párfajzavál, hely- és térrelj közepével és világtörténelmi helységneveivel. Minden konferenciától a béket várjuk, Erdeménytelen volt ez a sok konferencia? Nem! Külön-külön eredménytelenül szúntt egyik-másik, például a csehslovák, amely megakadt, mert Párizsra képlek, Briand kezébe az olajgot, vagy a genfi győzösközés, mert MacDonald megalkott. Külön-külön eredménytelenül szúntott egyik-másik konferencia, a magyar történelmi

Friedmann Bernát

a kitűnő jogtudós, a tekintélyes ügyvéd, a budapesti társadalom becsült vezéralakja nyolcvanegy éves korában örök nyugovóra tért. A karsztján, a társadalom, a barátok el fogják paréntálni, meg fogják őrizni egyéniségének, képességének példás emlékét. Ha Friedmann Bernát neve mégis tovább fog fennmaradni, mint azok a nemzedékek, melyek még emlékeztetnek rá, akkor ez összejűggesben lesz azzal, hogy ő volt a tiszszavári nagy Vörvárd-per egyik védője. Mert nagyszó és tiszteltt minden egyéni kiválóság és jó eszelekedet emelhet benunélt, de ahog, hogy örök életvé legyenünk, szükségos, hogy egy nagy gonoszság, nagy tragédia, felejtethetetlen katasztrófa adjon reliefet az érdemeinknek.

Az iparművészek

Kiállítást rendeztek a régi Műesarnokban, szobákat állítottak ki, stíluskiegészítet, melyek az ottan intimitását és művészi hatását akarták összekapcsolni a praktikusággal. Tervezésükben viszanyan a régi stílusokra, mert vajjon lehetne-e olyan stílus találni, mely megfeleljen a mai korzaknak? A mai kálástalan, szegény világ „interieur”-ja a kopott, régi bútorok összezsúfolása, a kombinált szobák, melyek éjjel házóbakok, déiben ebédők, délután ügyvéd irodák, vagy orvosi rendelők. A művészek álmai ma valóban csak a kiállítási terembe valók, ahol a kiállított tárgyakhoz nyúlni nem szabad — még gondolatban sem...

Fel kell éleszteni a telekértékdát!

Megvan a lakásépítőköltségedezete

Építkezéskor, lakások építésénél az első lépés az, hogy a közgyűlés hozzájárul a tanácsnak ahhoz az előterjesztéséhez, mely 100 millió forint költséggel lakások építését vette a jövő esztendő munkaprogramjába. A száz millióforintos húsz egyetelő már előkészült a ezt a tanács pénzügyi ügyosztálya már rendelkezésre is bocsátotta. Ez csak kicsi része az egész összegnek és a többi részét még a pénzügyi ügyosztálynak kell valahogyan és valahogyan kihozni.

Úgy tudjuk, ebben a pénzügyi ügyosztálynak segítségére jönnek. A közgyűlés demokratikus pártjai körében felmerült az az eszme, hogy

fel kell támogatni, ismét eleven valósággá kell éleszteni a telekértékdát

s nyomban megvan a pénzügyi fedezet az építkezéshez még szükséges összegre.

A telekértékdát Wolffék szüntették meg: nem tárták fel az adót, csupán a szűdést szüntették meg. Az ő „szociális érzékük a hátrajelöltségek, illetőleg telekajánlásoknak indult meg nagyon s Plathy György sietett megfordítani az akélt a telekértékdát megszűntetése érdekében. Wolff Károly a

segítségére sietett pártfőnöknek s egyszerre körös rendezte, hogy a telekértékdát egy „a nemzeti gondolkodásaitól idegen, meghibbant” eszelhetik csak ki. Ez és ehhez hasonló zűld frázisok tömege szűlt meg az elhatározást, hogy a főváros nem szedi többé a telekértékdát. Pedig az az adó évi 18 milliót jelentett a főváros háztartásában. Ugyanannyit jelenlene tehat most is. Nincs tehát egyébre szükség, mint új közgyűlési határozatra s nyomban megszűntetik a telekértékdát a vele megköltött a főváros számára 18 millió aranykorona. Egyszerre

megvan tehát a lakásépítésre szükséges pénz.

Csak ki kell mondani a közgyűlésnek, hogy

a telekértékdát jóvedelmét mássra, mint építkezésre, vagy — még szorosabban — mássra, mint lakásépítésre fordítani nem szabad.

Akkor nyomban lehet építeni s megoldást nyert a főváros egyik legfőbb és a mindeneire leg sürgetőbb problémája. S ha aztán van lakásépítés, ha van új lakás elegendő, akkor jöhet a lakások és lakások felszabadítása is, jöhet e téren is az egészségesebb szabad verseny s jöhet egyéb fontos kérdések megoldása.

Takarékos háztartásban

egy erős, kiadós, amellől zamatos kávépótlék kiválasztása nagy szerepet játszik. Okosan számító háziasszonyok már rég belátták, hogy a régóta bevált „**Franck**” a kávédarálóval hálás, megbízható kávépótlék.

Temetőben

A Központi Demokrata Kör egyikén ismét külön leng a fekete gyászolag. Ismét kiconvult a temető, megint egy barátunk, jó kiadó pajtásunk ravatalonái gyűlnek egybe. Dr. Zólyomi Adolf, pártunknak ügyosztálynak előtársulató kezdve hátsó, lelkese tagja volt. A régiék közül való volt, akik még tudtak lelkesedni, akiknek a szíve minden jóra és szépre hangosabban dobogott, akik hevítek az ideértel, az eszményért. Orvos volt és gyógyította a szenvedőt, jó barát volt és testvérként szeretett, ember volt, iszlápot a gyengét, tudott érezni, tudott megbocsátani és nem bántott, nem sértett senkit soha. Közéleti volt a pártunk. Szeretett, címet, pozíciót nem keresett, nem égett, nem hajszolt egyszer sem. Ha dolgozni kellett, ha úgy érezte, hogy szükség van rá, ott volt mindig, a munkából, a küszöbötől nem hiányzott soha. Munka és becsület vezetett életében és aránylag fiatalon, hirtelen, orvul éjén távozott a világ. Aki maga soha sem volt beteg, de a betegnek fájdalomt enyhítette, akiknek a szíve felebarátai érzés és jószág iránti kegyelme lángolt, annak a szíve egyszerre megmozdult, dobogott, épp a szíve dobogott vele.

És talán ez az igazság. Akinek szíve van, akinek lelke a régi idők idejénnek mérhetetlen aranybányája, mit kereset az na itt — a földön! A XX-ik század a nyomor és gonoszság korszaka. A XX-ik században nincs szentimentalizmus. A XX-ik század az erők, az ület hajléktalanok, itt megszünt minden, család, barátság, élv, vallás, hazá, csak a túléletés, a nyers erő, az erőszak és könyök diadalmasodik. Zólyomi Adolf inátda családját, szerette és ápolta az igaz barátságát, há tagja volt pártjának, há ha hazájának, jámbor kivegyés hiénék. Közéleti volt pártunkban. Közéleti, mint igazgatója a híres mondásnak: Tisztelettel a közéletnek! Régi bajtársak könyves szemre szegződött a koporsójára. En büszkültünk, én köszöntem el tőle és elcsuklott a hangom, tarkomát foglalták a sírás és mikor felhangzott a gyászdal, a kántor éneke, eszembe jutottak Eötvös József sorai: „Múlt érdemelt, mert költő, könyvelt, mert szerető!” Mert költő volt ő, költő na mindenké, aki még érez, aki álmodik és remél. Költő, aki a régi nagy Magyarországot, a meggyőződés tiszteletét és szabadságot, az elkövetés, az emberbárátságot vallja, létsé is imádozta.

Elindult a koporsó, megindult a menet. Ismerősök Eötvös, régi barátok közt, sírhalmok közt. Integre a Pető Sándor síja, várja a jó korcsell, Bródy Sándor hátsócsa otvási, Rózsa Dező egyik legjobb pajtás. Sokan, nagyon sokan nyugtaznak, válnak, barátok az újakat s majd kibárázlik, hogy is van most, mint van, el-e még az eszme, van-e még akarat, kilátás. Még Pionatol Soma magyarázta az ország helyzetét a fővárosi közgyűlés előadásánál, amikor Zólyomi Adolf megperlekedik. Madarász József kérdi, az első magyar demokrata kör megalapítója, mire lelt az eszme, mely ő állított el. Fiumbény Árpád, a tudós professzor, a Központi Demokrata Kör első elnöke, köszönti az új szót. Mert minden új vendég, minden jövevény egy-egy új tag a telekértékdát pártban. Sokan vannak és figyelemmel kísérik a mi lépéseket, kíváncsiak, mit vezetnek az újak, mi van ide len. Ott új egymás mellett a pártvezetés: prof. Károlyi Gábor, Légrády Károly, Gál Károly, Leitner Adolf, Székely Ferenc, Székely Ádám, Fekete Béla, Székely György és a többiek. Áhítottak lesik, mit mond a „Vajda”, körülállik az ottani Abbázia-kávéházi törzesszűllet és hallgatják Eötvös Karolt a hátsócsa csallózik: Dózsa, Kardhordó, Rudavitsy, Forgács és még sokan. Sokan, akiket talán idelelen elfelejték, de akik örököndek feléltük, vigyáznak reánk.

A temető széles útján hazafelé bandukol a gyászoló gyűlésezt. Hazafelé a munkából, a szűzvarból, a mindennapi keszperét való harcba, abba, amit életnek neveznek. Így sírhalmom gyászaráhás nő szöveg, anya, feleség, testvér, leány? — ki tudja. Tanácskodik a kőnek, a koporsónak, a földnek, panaszkodik, hogy itt bont a városban nem halgatja meg senki, hiába sír, hiába könyörgök. Könyörtelen korszakban élünk.

A holtak túrelmesek. A holtak hallgatnak és meghallgatnak. A holtaknak van szíve. Csak akik van szívük. Nekik, akiknek a szívük megszűnt dobogni.

Szembe találkoznak egy újabb gyászmenettel. Egyik élet a másik után, koporsó koporsó után, műsorzerienn váltják egymást a ravatalon. A pap beszél. Újabb és újabb szöveg tömegének beszél. Felhangzik az ének. Kialudt egy mécses az Örökéletű földi országában.

Az élők hazameznek, a halottak könny maradnak. Az élők gyászolnak, márdosak, lépi őket a fájdalom és verekszenek, küszködnek tovább. A halottak nyugodnak, pihennek, álmudnak szépül, jóról, álmudnak boldogságról, szeretetről, talán nekik jobb, mert nekik csak gyűlölet, mocok, kétségbeesés jut osztályrészül. Autók berregnek, villamos csilingel, a síkellő gyásztelevében újra zúg a körös, az utolsó istenhozód! A Demokrata Pártkör erkélyén pedig külön leng a fekete zászló, álmudában, ügyosztálynak szűnet nélkül ott lobog a szelben, bácsustája egymás után ehalódó barátainkat, régi, hársos bajtársainkat.

Dr. Vázsonyi János.

Kétszázézer állami lakás

után, melyet át esztendő alatt építet fel a berlini népjóléti miniszterium, most már a kerületkultúra fejlesztésére is átterhet a berlini városi tanács. A statisztikai hivatal gazdasági jelentése szerint eddig 6.239 hektár a megaképzett kiskertek területe. A legutóbbi évben 616.423 negyzetméterű szereztek meg u. n. kényzszerbetelek útján, melyek a bérlo és földtulajdonos között, hatóságai beavatkozásal létesített szerződéseken alapulnak. Azért választották eddig a kényzszerbetelek módját, mert állandó jellegű kertek kibárástára még nincs meg a törvényi felhatalmazás. A kerületi előírások egyelőre, az összes érdekelte felek meghallgatásával, megváltozták a kertművelésre alkalmas és igénybevehető területeket, mert 20.000 hektárryú kertet akarnak az építkezési program keretében beépíttetni. Mialtan a kertek területe is 32.000 hektár lesznek a közlekedési utak, házak is 18.000 hektár foglalnak le. Berlin össterületének 50%-a lesz beépítetlen, szabad terület. A berlini kiskertek azonban valóban zöldelni is fognak s nem maradnak meg papíron, mint a budapesti kertváros terve.

Herczeg Ferencről

vezérelkített a heim a 8 Órai Újság s a magyar írók véget ünnepelte benne abból az alkotónból, hogy Széchenyirol írt drámáját felavaltva az Akadémián. Herczeg Ferenc dicsérete ellen senkinek sem lehet kifogása, de a kormány estl lapja ezt az alkalmat újra felhasználta, hogy az irrodalom és az írók „elnezetteltetéséről” keseregjen. Herczeg Ferenc nemzeti irányát néhány idézetel próbálta jellemelni, melyek a hazaszeretet meghatározásait adták, kétségkívül igen találó és költői módon. Bizonyos, hogy nem minden író defallnája a hazaszeretettel, de azért talán Dosztojevskij és Tolstoj eléggé „nemzeti” oroszok, Zola, Anatole France és Román Rolland eléggé „nemzeti” franciák, Shakespeare eléggé „nemzeti” angol. És lehet egy író nemzeti anélkül, hogy mindig a hazaszeretettel igyon, halet a Poláfi társaság nemzeti anélkül, hogy Balázs Árpád néfáit írta benne a cigány: lelet nemzeti érzés fókus, arányánha és egyéb néprimán-költők nélkül is. Ezt a rég elcséptelt és évek óta letunt igazságot ma újra hangsúlyozni kell azokkal szemben, akik újra elre akarnák keltetni az exotikum-nemzetlenségét és a Bach-korszak melázo hufibúját az irrodalomban és a művészetben és ilyen alacsony mértékkel akarnak feldicsérni egy olyan kitűnő író is, mint Herczeg Ferenc, akik erre az időseiről dicséretre nem szorul rá...

A feleséggyilkos

Sági Izidor Tibor a legérdekesebb feje a hétnek. Tragédiájának ezernyi árgyalata között talán az a legérdekesebb, hogy a hátrában másutt, külön nősülete szabadságot kapott és a mézeskötő után újra visszament a Frantra, a halálvesztetembe. Ha Sági Izidor nem a lövészoktató, nem a sáros, csatlakos fedezék, a fagygyűst menzasi, az éjszakai járőrököt, a folytonos nyugtalanság kisépette álmudta volna meg a család élet és az otthon melegségét, talán kevesebbért várt volna a házasféltől, talán elnézőbb és megértőbb lett volna a feleségével szemben, talán meg tudott volna alkuáni azval is, hogy csalódott az asszony érzelmeiben, talán könyvede ráleppere vitte volna a dolgát, talán sokasem lett volna belőle gyilkos. Sági Izidor azért jött haza a háborúból és azért nősült meg, mert a fegyverést fel akarta cserélni a családi élet keltejével és deréjével. A házassága nem sikerült, a családi boldogságot feloldták, Sági Izidor rájött, hogy a fegyverést nem kapott boldogságot cserébe. És Sági Izidor újra elővette a fegyverést...

Mi történt a városházán?

A Gellértváros vezető leposát a közmunkatársas Szent Gellért-leposók nevezte el. A közlekedésügyi bizottság kedden tárgyalja az autótárolás tesztállításának ügyét. Ugyanzen az ülésen tárgyalják a villamosvasutak teli menetrendjét is. A tanács a magyar artisták gázsiájának 25 százalékat a kereseti adót alól mentesítette. A közgazdasági bizottság októberi ülésén elhatározták, hogy felraltot intéznek a pénzügyminiszterhez az adóterhek enyhítésére, a kereseti és forgalmi adó kontingentálása, a jogilleték és késedelmi kamat tesztállítása, illetőleg áttörése érdekében. A szociálpolitikai bizottság ülésén dr. Weiller Ernő javaslatára kimondották, hogy a kormánytól kérni fogják, hogy a házber hársokkál való fizetésének kedvezményét intézkedésen biztosítsa mindaddig, míg a gazdasági válság tart. A szociálpolitikai bizottság dr. Wilner Odón és dr. Fekety Géza felajánlása után elfogadta az ügyosztálynak azt az előterjesztését, hogy a lakásépítésre rendelkezésre bocsátandó 100 millióból 900 lakást fog építtetni a főváros, még pedig 630 egyaszbonát, 230 kétszázbonát és 100 háromszázbonát. A munkákat már legközelebb kiírják. A főváros elhatározta, hogy a munkanélküliség ellen felveszi a harcot. Felraltot intéz a kormány, hogy a munkanélküliség esetére szoló biztosítási törvény rendelje el, a munkanélküliség közt 6 millió koronát ossz ki egyszeri segélyképpen. A tanács ezernyi előterjesztést dr. Fekety Géza felszólalása után a szociálpolitikai bizottság egyhangúlag elfogadta. Ripka Ferenc főpolgármester kijelentette a Lahi-darog Szövetség mála járt küldöttségeknek, hogy a sportot terhelő adók kérdésében a jövő hétre értekezletet fog egybeítenni.

A tanács közlelemzési ügyosztálya beszűntette az amerikai hárs árusítást, mert a készlet kifogyott, s a kormány új kontingenset nem engedélyezett.

Külföldi illatszerek és kozmetikumok
különlegességek
BALASSA HUNGARIA DROGERIA Budapest, VIII. József körút 13

A világ fővárosában

Irtja: Dr. KERPEL JENŐ

I. Dinamika

A Rond-Point tőren lovasrendű mered. Előtte a Champs-Élysées faburkolatai keletnek, nyugatnak rohanó autókalkái. Rolls-Royce, Citroën, elegánsul kelhős taxi. Ezalatt a beresztói Victor Emmanuel III. Montaigne és Mutignon sugáratok autói felgyűlten talborznak. És az öttest két partján tömeges versédnek a gyűlölgörök biológusai köre. Most rikolt a lovas főtér. Jobb- és baloldalt felesap a fehér rendőrbot, mint egy láthatatlan bástya, meglorpan az tram. Ekkor a sugáratok őrszembeja emelkedve lendül, hogy megnyit szipkint keresztbezhogtason autót és embert. Másfél perc. Páty! — szemben felesapódó bot, baloldalt meglendülő botok, — s az Elysées autókalkái újból nekisra-mo-dnak. Mozdulatlan a lovas polu-siskója.

A Szellem formái

Történelmi folytonosság: e 1870-es levei kalesa. A Louvre időlékpe 1180-tól 1870-ig terjed s a befe-jezés mégis harmónikus. De sajátságos hat e törté-nelmiség, mikor az izolált emlékműveken túl, a lük-tető cletbe marokl. Míg a boulevardokon amerikai ritmus tülköl, bérpalotáinak lépcsőházaiban még gáz ég. Sőt Duval nagyapóson zsúfolt ornamén-taközü vendéglő villanyra átserrelt petróleumlámpák világlák. Mert a legzűbb városrészek külső és belső architektúrája még Louis-Philippe és III. Napo-leon öröksége s így komfortja, higiénája, eszté-tikája elmarad a legifjabb generáció igénye mö-gől. — Hagyonány-simbólumok: az úppéldi borot-talár, gallérfoldor, a Kamara terembitosáin a frók, tör, nyaklánc, s a szokások magas, fehér süvep, hasonlón Molliere burleszkalakjához. — Igyen lap-lálók minden korok rétegei a szerzesen felvága-zott életformát. Erebményük: valami pártotomál de-szűs szellemiség. Az Institut de France nyelviszeli szokszótársának ülésen egy filológus a humor, kanyú-súl és gesztus oly szikrázával érkezik egy sző-fordulat felől, hogy körülülte a beszéltrendes és akadémiások felszólalás mosolyognak. A Sorbonne egyik nagy előadóterében. — Amphitéâtre Des-carles, — a professor oly galans glosszákkal jüze-rezi Voltaire és az egyház viszonyát, hogy a mon-dani háklényok felülre topoklik. A Cour d'Appel aranyfótagasos termében oly rétori ünneplősség-gel eszmélol egy ügyvéd, mintha akadémiát avatá-sát tartand. Holott csak egy megkésztet úrszálítá-sért követel kárterítést. — Formakultusz, könnyedség, sekélyesség, az átélés veszedje nyeg. Léon Duvalét ír a börtvekek könyvszalagol hirdeti új regényét: „Önt is nyugtatalmia a Természetfeletti és a Más-világ? ... Igen! Akkor olvassa ezt az idegny-re-gényt s Ön megborzong!” Igy újusult és dapsz-tarozó-főtöbben minden orfikus misztikum, idegpuskó kokainadagá. — Amde a rodini kápolna körüsbaba-kában, — szemben az oltár helyén oromló „Pokol Kopujával” — görbed a tragikus „Törpöngő”.

Ucca kaleidoszkóp

A Bois de Boulogne sugáratján estenden lánlábá fogott felvérek ügnekek, a bakon kieséglakalop inasok, a párnákba szippedten autól megvető ósz urak. A Café de la Paix előtt eszben egy kis gram-mingáz lék óriásruyóval az elbörögő autók és a bejrat kísélt. A Rue de Rivolin belga bányászok zenekara lejt tánclepet, baboskendő a nyakuk: kü-rül, nyekegő kürtösök, döngő dobosok. A gyarmat-ügyi múzeum boltíve alatt két néger nő közzünl víhdneolón Martinique-sziget fényképén a feliemert hazai folyót, öblöt, hegyet, Szent-Julian templomá-hoz bérnálószűzek tipegnek, homokuktól sarkukig fátjolyozottan, mint pici menyasszonyok. A Quai Voltaire mentén a laposlatapú, vastagon eszartt emyőző, wadomlekedvelő ruveni abbé úr a parti könyvtárosok okkultista könyvet, japán tollrajzait forgatja és Stephan Mallarmé leveleit Paul Verlaine bordjához. A Luxembourg-park Medjai-kútja körül aranyhalak reszegen, verebek fürdenek, nagyanyók horpobnak, indusok merengnek, diákok eszokolnak. A Pont-Neuf tövében álmodozva dolgozik egy fiatal festő, fekete kalabriai, dís Lavallière-nyakendőt és körszákdét visel, mintha a Bastien-Lepage köré-nek eszporléképből lépett volna elő. A Rue des Ar-chives kocogó közeletén úszófogatos székfőző tatal. Éjféljárt nyakörök normandiai pelvokak megadás-ka-vontatják a Rue de Ramboulean át a vásár-csarnokhoz kétkerekű szűdeség kordikát. Már a hajnal viola foszlányai dagadnak, mikor az opacs a Rue de Sébastopol keltős padján szűvetelt labdal, sapkafajede arccal, mintegy isten ölen nyugszik, — a cekláló vendő tiszteli álmát.

Strindberg, Weininger és a párizsi nő

Egyesleg tipusok: karcsú, kékesfekete, s a szem manduladagú. Főkéletes iparművészet a szemöl-dőkeonakul, pillárdinnyékul, karmin ajkókul, — mindnyolton mesterek, aköz Forth mancipulációját, akár az ügyvédiaszonyok a Palais de Justice kőngő folyosóján. Németek, a Bois villái, Juste Fonta-bourg, Saint-Germain táján, úgy lángek előd, mint Li-Tai-Po-versek, — tarka illaféltök, saru-toplón lebegők. — Páris horizontján jelképi a Nőt írtak elalylejt királyi udvarok, modern át-vezetése s az időtlen urallóvá éroz. És megem-miser „mádkérdet”. Mert nevelés, gazdaság, politika, ismét minden hatalmi tényező, élettelenül lérfók ke-zében nyugszik. Strindberg pszichopatológaja,

amelyek a nő démoni vampírt. Weininger meta-pszichikája, amelynek eredenő bünt jelent, ill. esz-dőlőse idegnekedés lette. A párizsi férfi for-ma-erőke megéja a nő transzcendens beállítástól. Az ő számára csak a szépné jelentés. S a párizsi nő ugyanazt talál. Igy oldódik meg itt e probléma görögösen — földesen — derisen.

Reflektor politikusok felé

A Kusvara frakkos terembitosái sorfalat állnak, egy kiáltás: „Monneur le Président!” és feltűnik Herriot tómszerű alakja. Előki emelvényéről hangja tompítottsgával kényserit eszendé, valami nagyon természetes föllénytel, mintegy diákjához szólna. A külügyminiszeri székben Briand nagy,

rút, baradás karakléreje. Caillaux, karcsú, mo-nokhian, redingóban a szóakó pulpuhosos lép, néhány kimért szóval beteriesiti koraszos elabodá-tumát a pénzügyek számlásról, s elhagyja a ter-met. — balaci atak. Poincaré miniszterelnök áll fel a marokkói hadjárat vételeiről, ez a komoly mate-matikás, aki egy második Carnot szerejét vállalta, me-reven dacolta a baloldal viharával. De másnapra halasztódik a vita, Elzász közigazgatási reformja közlekedik, már áll is egy abbé a szözesen és mor-szója monoton memorandumát. Herriot felszom-mel követi az eseményeket, — egyetlen kopogása elég a közbeszólók elcsillitására —, de figyelme az idei Salon előtté fekvő katalógusra. Mert Lyon volt polgármestere nemcsak a humanitás politikájának vezere s az építőgazdaság pioníra, hanem egyúttal kultúrtörténelmi író, a XVIII. század tekintélyt je-lenítő ismerője. Már a második, a harmadik könyv-vel lapozza, jegyzeteket készít, felpillant, követi a szónok, ismét a könyvere hajol, — fardhatatlan francia szellem.

A POLGÁR AKCIÓJA

Pártházat a Demokrata Pártnak!

Irtja: Dr. WEILLER ERNŐ f. biz. tag, a Községi Demokrata Párt háznagya

Végtelen örömmel teszem magamév *A Polgár* akciói közül az augusztus havj legutolsó számban között és a pártház szeresét célzó javaslatoit, annál is inkább, mert minden gondolatot lelkesedéssel kell fogadnunk, mely a demokrata eszék és a demokrata politika erősítést van hivatva hazánkban és főváro-sunkban szolgálni. Már pedig kétségtelen, hogy a szókház, mint a fejlődő demokrata szervezetei külső szimbóluma a legalkalmasabb keret arra, hogy ott kifejlődjék egy intenzív pártélet és onnan széles-körü, az egész országra kiterjedő szervező munka induljon ki. A legutóbb lezajlott fővárosi községi választások sikere igazolta azt, hogy milyen fontos szerepe van a szervezőtársaknak és az a siker és er-dmény sohasem lett volna elérhető oly nagy mérték-ben, ha fővárosunk mind a 22 választókerületében élő szervezeteink és pártkörünk nincsenek.

De demokrata tömegek nemcsak a fővárosban, hanem az összes vidéki városokban vannak és ezeket a tömegeket csak egy centrális vezetett hatalmas szervező munka teheti szívbellel is jelentős politikai tényezővé. A vidéki városok demokratikusan gondolkodó polgársága már alul várja az Országos Nemzeti Demokrata Párt vidéki szélesbővítését és épen ezért fokozott örömmel üdvözli ezt az akciót, mely pártházat óhajt emelni a demokrata pártnak. Ezért a pártházért kellő propagandával a vidék is minden áldozatra később lesz, hiszen ebben a pártházban fog székelni az országos pártvezetés, a

községi demokrata párt vezetősége, a párt országos irodája, a demokrata női tábor országos és fővárosi pártvezetősége, az ifjú demokraták központi szerve-zete, a párt hivatalos sajtó orgánuma; itt lesznek a polgárság érdekeit szolgáló jogsegély irodák és a polgárság gazdasági ügyeit elintéző szervek. A pártházban fognak működni a demokrata párt kulturális intézményei is.

Igen helyes az az eszme is, hogy a demokrata-párt minden egyes tagja járuljon hozzá a pártház megalkotásának költségeihez; ez megfelel a pártnak az egyenlő teherviselésről vallott programjának, de az, hogy mindenki egyenlő arányban is járuljon hozzá, már egy kissé ellenkező a méltanyosság el-vével, különösen akkor, ha adóllégre van a dolognak, ellekne a demokrata párt évtizedes adópolitikai harcainak vezető princípiumával, a progresszívisál-sal. Járuljon mindenki hozzá tehetsége és lelkesedése szerint pénzbeli, vagy természetbeni adománnyal. A pártházat megfelelően be kell majd rendezni és ez alkalommal a kereskedő és iparos társadalom áldozat-községére kell majd számítani. Enn hiszen is, hogy fővárosi és vidéki pártihelyek, kiknek száma éppen a demokrata párt hatalmas szociális és különösen a kömp- és kispolgárokért érdeklő gazdasági munkája folytán oly nagy arányban megnövekedett, éppen olyan örömmel teszik magukévát ezt a gondolatot, amilyen lelkesedéssel jelentkezték a politikai harcok idején.

KÖZGAZDASÁG

Teljes a kaosz a pénzügyi körökben a valutareform tekintetében

Mindenütt ellenzik a 12.500-as forrészszámot

A valutareform ügye a legutóbbi napok sorsán szinte bővelkedik az operetisről fordulatokban. A nyár óta szinte minden héten egy új megoldási mód került a nyilvánosság elé, s az érdekeltekek ezidő-zerint már csaknem egy tucat tervet felelt ren-delkeznek, anélkül, hogy egy megfélebbhezellenül végleges formula ki tudna alakulni. A megoldási módozatok eddig kétféle irányban mozogtak. Az egyik teljesség szerint az új valutára való átmenetet mindenképpen megkönyvitén, ha az új pénzegység szorzószáma 10.000, vagy 20.000 lenne, miután ebben az esetben a pénzügyi kormány esetleg bármely nap-on elrendelhetné már most, hogy az új pénzegység egyenlő 10.000, vagy 20.000 koronával, addig is, míg az új bankjegyek és érmék megjelennek a forgalomban. Ugyanígy történt ez például Ausztriában, ahol már hónapokkal a shilling bankjegyek megjelenése előtt az új pénzben számolt mindenkül. A másik tel-forrás szerint viszont feltétlenül kívánatos volna ha az új pénzegység valamelyik nyugateurópai állam valutájával, a fonttal, vagy frankkal lenne egyen-lővé téve, miután ilyen módon nagy mértékben emelkedhetne a pénzünk külföldi forgalomképessége.

A forrészleges tán közelebből rámutatnunk, hogy ez a legújabb koncepció szinte nélkülöz mien-den különösebb komolyságot, tehát — a legvalószí-nűbb esély van a megvalósulásra. A 12.500-as pénz-egység átszámítása a lehető legnehézekebb, emellett pedig nincs semmiféle relációban sem valamely nyugati valutával, sem pedig magával az aranykoronával. Egyetlen előny lenne — kormánykörök folto-gása szerint —, hogy kis értékűek fogva nem igen alkalmas egy drágulási folyamat előidézésére. Mintha a drágulási processzusoknak valóban szűk-ségük volna egy ilyen külső benyomásra.

A válasz: tehát az, hogy jelenleg még mindig nem tudja magát a pénzügyi kormány semilyen irányban elhatározni, hanem cheyekt kísérleti lufi-balonok felelőgetésével próbálkozik.

Hírek a pénzvilágból

A felhívataios jelentések szerint október 15-én kellett volna megérkeznie a városok költésén másik felének, 5 millió dollárnak. Egyelőre azonban még semmi hír sincs erről, amár a háttérben máris új harcok indultak meg a pénztételek között a dollár-kölesön gyümölcsöző elhelyezése körül.

Gratz Gusztáv van kismelve az újonnan talpra-álló Egyesült Fővárosi Takarékszövetéglől. Feltáve, hogy az amerikai angol tőke bevonása, Gratz leg-személyesebb tárgyalásainak eredménye gyanánt valóban sikerüljön foga.

Minden azonban nem elég. Bud pénzügyminis-ter, úgy látják, mindenképpen a kompromisszumok embere és elbúrkul a 12.500-as új pénzegység gon-

SHINHAZ

A koprédikált Saljapin

Dr. Fischer Gyula pesti főrabbi, az elmúlt szombaton a dohányozó templomban koprédikálta Saljapin és szembeállította a nagy orosz énekzenekar...

A jór és az erkölcs, kétségkívül, elmentendő feleletnek fogunk adni. A jór rideg álláspontja szerint: ha akad vállalkozó, aki egy ilyen estély közzétartását vállalja és akadnak vásárlók, akik a felsőföldi jézáraknál megfizetik...

A szegény ország, a szegény város éljen a szegénység szerint. A szegény Budapest Osztenében erősen ráfektetett arra a luxusra, hogy milliárdos fővezérrel vezérelt a hitelzők ezt nyilván sokal kevésbé a vagyoni tehetőség mértékének, mint erkölcsi hibának tartják...

A habórt alatt, mikor a hústalan napok kényeszerű divatja beköszöntött, a német birodalmi kancellár díszredezett adott s az ebéd menüjén hiányzott a hús. Ugyanakkor egy vidéki város főorvosa a névnapját ünnepelte és hétfőle hússal szolgált fel a vendégeinek...

* Stetka Gyula. A magyar művészet komoly értéke közül ismét sírba szállt egyik. Stetka Gyula festőművész meghalt. A müncheni Piloty-iskola követője volt, melynek Benicz Gyulával legközelebb magyar reprezentánsa volt...

* Eső, Paró-Pago, szigetén a tropikus eső vég nélkül, szüntelen, irgalmatlan, zuhogó viharodtat különös, a világ és életfelfogás legellentétebb pórusait képviselő társaságot ver össze egy fedél alá. Ott van az amerikai misszionárius pap, aki „büntet a vadnaként”, akik vétkesnek, csak nem tudnak róla és felesége, a házasságát csak névleg elő-aszony, gyermek utáni vágyával, a bukkolt leány, aki börtön árnyékával a feje fölött menekült a tavolosi szigetre...

Senki sem veszt rossz néven a gazdag embertől, ha vagyona szerint el, de a jóízűt érti, ha az általános szegénység idején pikárokban horribilis helyi árakkal árulnak egy koncertet s művészi élvezetet olyan árakon kínálnak, melyeket csak a gazdag ember tud megfizetni. A lapok híradása szerint valóságos néptümegek vonultak fel, hogy meglássák azokat a kiválasztottakat, akik a Saljapin-est jegyért meg tudták fizetni. És bizonyára akadnak a koncertre mellette felvonuló látogatók között is jóízűek, akiknek ez a csodáló, hűmáló, feltűnő érdeklődés nem esett jól s akik talán meg is bánták, hogy erre alkalmat szolgáltatnak a számszűkre ilyen vonatkozásban reáirányították a figyelmet.

Sajnos, az emberek többségében nincsen kellő tápláltság és jóízűség, hogy eteket a fluon etikai iránylatok megértsék. Az utcai verekedések és vidéki atrocitások korszerűsége valóságos láne-düh uralkodott Budapesten, a többszerekes családnyak és öszbecsavarodó férfiak is létezésükre jártak. Hajnalig tartó színházterek között mulatozott a társadalom egyik rémege ugyanakkor, mikor a másik rétege a legnagyobb nyomorúság, szenvedések és megröghötöttség közepén a restaurációs korszak jellemző tünete közé szokták sorolni, hogy ilyenkor megtelnek a hátrányos és a háttérnek. Sokakat éppen az idegességük hajt valóságos időközbe: a mulatozás karjába és bizonyára sokan lesznek olyanok is, akiket éppen a szegénység, az általános gazdasági válság hűdított arra, hogy a fényűzésben ünnepükön ámulják és önmagukkal szemben próbálják letagadni az idők keserű valóságát és realitását.

De akár beteges tünet a szegénység luxusa, akár pedig valóban csak olyasok voltak is a Saljapin koncertjén, akiknek az anyagi helyzete jogosulttá teszi, hogy másoknál fizessék magasabb árakat tudjanak egy-egy estély megfizetését fizetni: mindenképpen helytelen az egész kibétele helyzetek és a társadalom többsége közötti társadalmi gazdasági különbségeket kiélezni és fellétnéve tenni.

Saljapinnek azt kellett volna mondani: — Uram, Budapest szegény, számlás alatt álló város. Itt az emberek nem tudnak dollárralapon ugyanannyit fizetni, mint New-Yorkban, vagy Párizsban. Ha Önnek ilyen nagyok az igényei, úgy kénytelenek lesznek az Ön hangversenyét jobb időkre halasztani.

Saljapin talán meg is érlette volna ezt az álláspontot. Hiszen Moszkvában hosszabb időt töltött a szovjeturalom alatt és így bizonyára tudja: mit jelent, ha egy ország és egy város vesztett habórt és forradalmak után szegénységben és nyomorúságban él.

ben ő bukkol el, mert a tropusi vihar tüleked levegője felelőssé az évtizedek óta visszafogott féltői vágyát és a pap maga lesz az, aki visszastátja a kilyékvót abba a fortóba, amelyben eddig Ch. Sommershelt Maughan novellája, melyből a színművet Clemence Randolph és Thomas Lawrence dramatizálták, egyike a novelláris igazgyöngyeinek és a fordolgozó legnagyobb érdeme, ha igyekezett a szerző alapötletét és levegőjét hamisítatlanul visszatenni. Amit nagyon jól tettek, mert eredetiségük erőlen, amint hogy alakjaik megrajzolásában sem találtak el mindig azt, ami a novellában hiánytalanul meg volt. Az előadás minden díszlettel megérdemel. Titkos Ilona a leány szerepében hűt, forró, elvettmedélt és megröghötött volt egyszerre, míg a pap feleség, kenetleltes alakját még a nagy művészet sem tudta rokonszenvessevé tenni, amivel Csontos Gyula emberi vívódását megérkelte. Pechy Blanka a miszandrius felesége megröghötött, fájalmasan igaz életet vitt. Z. Molnar orvosa pedig az egyetlen igaz ember volt ebben a megkönyösödött környezetben. Záhony tengerésze önfeledten vadászában, amint küzd szerelmének érdemtelen tárgyát a darabnak a orvosával együtt legrokonszenvesebb alakja. Vajda László rendezése nagy intelligencia és sok izlésre, mesterségheli tudásra valló munka, mely szerencsés kézzel került el minden túlzást és exotikus giccses amit pedig a millió nem tett könnyűvé számára.

* A színműző. (A Vigaszínház újdonsága.) A Vigaszínház multheti újdonsága értelmes vígjáték, egy hálos és tehetséges színműzőnek útja attól a pillanattól, amikor észreveszi, hogy már nem fiatal,

Schaumburg-Lippe HERCEGI UDV. PINCE Villány Régi évjárattú pezsgők és palackborok

addig a holdor grág, amíg az események behízőnyítják neki, hogy még mindig fiatal. Nicole, az ünnepek diva, egy számára tragikus napon annak a tudalara dőben, hogy bizony az ifjúság, a drága, hűtlen, gyönyörű ifjúság elszaladt. A fiatal vetélytársnő egyre követelőbben jelentkezik a nagy művésznő helyéért a színpadon a haláság jogán és Francois, a barátja, szerelme közeledő házasságát jelenti be. A színműző nem akarja, hogy mások is észrevégyék, amit ő immár tud, elhatározta, hogy falusi birtokára vonul vissza és ebben az elhatározásában megerősíti az a körülmény, hogy váratlanul megérkezik Londonból a fia, akivel az élet lázban bizony nem sokat tördölt, a feleségével és kislával. Allig től itt néhány perccel a színműző visszavonultságban, amikor visszaköveteli őt a színpad és élet egyaránt. Barátja szerelmesebb belé, mint valaha és könyörög, hogy legyen a felesége, a színházban a fiatal vetélytársnő nagyot bukkol és a közönség úra látni akarja régi kedvencét. A színműző visszatér Párizsba, ismét színpadra lép, hatalmas sikert arat. A színműző azonban nem akar hazugosgatót vinni a házasságba, hanem akarja vállalni nagy titkát a vőlegényének. Azonban a döntő pillanaton belép a szobába az unoka és a színműző boldogan hagyja rá a vőlegényét vedlett barátja, hogy az apró gyermek az ő fia, aki nekem létezőt az imént vallotta meg. A valódi fiú pedig családjával visszamegy Londonba, mert angol felesége nem tudja megszokni a párizsi életet. Ez a darab tanítja, Komoly problémák és komoly válságok magja rejlik benne. Bousquet és Armont urak azonban nem társadalmi problémák megoldására, hanem csupán mulattatásra törekedtek és így a darabot csupán egy nagy és halás szerep lett. Ezt a szerepet pedig Parsanyi Irén játszotta. Rég le szoktunk arról, hogy ennek a kivételes asszonynak színpadot alakított bönölgöcsük és mérlege tegyük, alányát ő a színpadon látni, mindent el tud hitetni velünk művészetének szuggesztív erővel és még akkor is valóságként tud hatni, amikor a szerep szerint: Öregedő színműzőt kell játszania, Törzs Ilona, Hegedűs Gyula, Székely, Fejes Tóti, Bercsy, Kende Paula és Pártos alkotott rajta kívül a vígjáték együttessel, olyan együttessel, amilyent köszönettel vehetőnek a szerzők Párizsban is.

* Magyar Színház legközelebbi újdonsága Földi Mihálynak a fiatal írógróga egyik tehetséges tagjának első színpadi műve, a „Seress engem” lesz. A darab főszerepét, melyet eredetileg Pedák Sárának szánt a szerző, Titkos Ilona alakítja.

* Renaissance-ban játszik a néger revü-társulat. Megemlékeztünk már arról, hogy november elején Budapestre érkezik a külföldön nagy sikereket aratót néger revü-társulat, Most már a vendég-szerelés közelebbi dátuma és helye is ismeressé vált, amennyiben a néger művészek november 6-án lépnek fel először a Renaissance Színházban.

RisKomédia „Örömkönyvek” Magyar-német-izidó revü Földi és Steinhardt-tal VI. Révny ucca 18 — Kezdete 8 órakor — Telefon: 14-22

JACK LONDON VILÁGA A Magyar Színházban ESŐ VILÁGSZENZÁCIÓ!

Engedj meg én-ban hangszerek és gramofonok a Nemzeti Demokrat Párt ör tagjainak Lemez újdonságok legnagyobb raktára Hangszer-Ötthon FEKETE MIHALY Budapest VIII. kerület, József körút 9. szám

Előadások: 1/8, 1/8, 1/10 órákor IV., Eskü út 1 ORION SHINHAZ Telefon: J. 15-01 „Z” A fekete lovag

POLGÁRI SZERVEZKEDÉS

DEMOKRATA NAPTÁR

Október 17, szombat.

Központi Demokrata Kör. Választmányi ülés (7). — Józsefvárosi (XIX.) Demokrata Kör. Műsoros est (8). — Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Kör. Táncest (8). — Belső Ferencvárosi Demokrata Kör. Csalládi est (8).

Október 18, vasárnap.

Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör. Műsoros est (8).

Október 20, kedd.

Lipótvárosi Demokrata Kör. Társasvacsora (8).

Október 21, szerda.

Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör. Táncest (8). — Józsefvárosi (XIX.) Demokrata Kör. Politikai összejövetel (8). — Belső Ferencvárosi Demokrata Kör. Társasvacsora (8).

Október 22, esütőfőtk.

Belvárosi Demokrata Kör. Műsoros est (8). — Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör. Politikai est (8). — Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Kör. Társasvacsora (8).

Mi ujság a pártkörökben?

— Nánthán Jónás magánzó szeptember hó 30-án hosszas szenvedés után meghalt Nyitra. Az elhunytban Krámer Adolf, a II. választókerület Demokrata Párt elnöke, apósát gyászolja.

— Ifj. Springer Ferencet szeretettel köszöntjük a demokraták párt taláiban. A demokrácia új harcossának családja mellett is van, mely kapcsolatban van velünk, mert először a Budapesti városihozán Vázasnyol díszpolgárságrát indítványozta. Ha az ifjú Springer dr. édesanyja indítványának a szellemét hozta magával a pártba, akkor módja lehet benne, hogy együtt küzdjön Vázasnyol új polgárságért és Budapestért vívott harcában ugyanazokért az eszmékért, melyeknek érdemeiért emelkedett a főváros díszpolgárai közé 1918-ban.

— A Központi Demokrata Körben ismét megkezdődnek a szokásos szombat esti társasösszejövetelek, melyek keretében felolvasások, vagy művészi programok kerülnek lebonyolításra. Az október—novemberi program a következőképpen alakul: október 24.: *Talpaló vacsora*, október 31.: *Szombat: Vájas István felolvasása*, november 7.: *Politikai est*, november 14.: *Estély*, november 21.: *Női egyesületi estélye*, november 28.: *Vájas József közgazdasági előadása*. Az előadásokat tánc kíséri, lakok által bevezetett vendégeket szívesen lát a vezetőség.

— A belvárosi körben. Nagyszerű és jelentőséggel rendelkező fontosságú társasvacsorát rendezett esütőfőtkön este a *Belvárosi Demokrata Kör*. *Vértés* Emil hívására megjelentek a Belvárosi társadalmi életnek, iparának és kereskedelmének vezető egyéniségei. Ott láttuk a vendégek sorában Dán Leót, Wingand Mihályt, a Szabómesterek Országos Szövetségének alelnökét, Neustadt Miklóst, a Fővárosi Kereskedők Egyesületének igazgatóját, Lajta Reszót, Krámer József dr.-t, Neumann Árpád dr.-t, Preisach Zsigmondot, Gosztonyi Árnin dr.-t és még számos közismert belvárosi polgárt. A megjelent vendégeket *Simonyi Simon* dr. föltitkár üdvözölte, majd *Posta Sándor* emelkedett szószára.

— Gyönyörű és megható ünnepélyről jövek most — mondotta — a magyar kultúra ötvenéves jubileumát ünneplünk a magyar kultúra egyik templomában. Filémben eszongnek Rákosi Jenőnek íleltet szavai és mély fájdalom vesz rajtam erőt. Ötven esztendővel ezelőtt új kaput nyitottak a kultúránk és a mai magyar élet bezárja a kaput a kultúra elöl. Az egész világon ott tündökölnek a magyar nyelvvel, iparral és kereskedelemmel a magyar tehetség ragyogó képviselői és a magyar élet keresztmetszetében csak fekete pontokat látok, a hibáknak sőtét foltjait. Ez pedig azért van, mert a magyar zseni, sajnos, nem párosul alapos készlettel, tudással. Szabad volt-e tehát beszkülni a magyar kultúra kaput és ezzel megsemmisíteni azokat a jegyreket, melyek a tudás megszerzéséhez vezettek, az egyedül eszökhöz, ami visszahozhatja Magyarországot régi fényét. Akik egyek vagyunk a demokrácia jegyében, egyek vagyunk abban az eszmékörben is, hogy ezt az országot csak az alapos tanultság és tudás mentheti meg, tanultság a kereskedelem, tanultság az iparban és tanultság a politikában. Ennek előlése legyen legfőbb törekvésünk és ebben

a szellemben írtam poharam vendégeink egészségre.

Vértés Emil beszélt ezután. Örömmel üdvözli a megjelent vendégeket, a Belvárosi Iparának és kereskedelmének vezető egyéniségeit. A mai közéletben nem a megbecsülés, hanem a gyűlölet és gyanakvás jászta a főszerepet, amikor egyelőrt, önkéntlenségére és munkára volna szükség. A mi programunk kétirányú: küzdelem a közélet tisztaságáért, a főváros ügyének jobb vitelért, oly közigazgatásért, mely a polgár jobb megelölését teszi lehetővé, másrészt pedig a társadalmi élet fejlesztése, hogy ezekben a terkekben kedves otthonra találjanak azok, akiket itt szeretettel látunk. Azt akarjuk, hogy ez a kis kerület ismét mintaképe legyen a polgári össetartásnak, hogy polgár a polgár mellett egyetértésben dolgozzon mindnyájunk jobb sorsáért, hogy minden társadalmi osztály megtalálja a maga boldogulását.

A vendégek nevében *Dán Leó* mondott köszönetet a meler fogadtatásért. A polgárságon bizonyos befektetés van. Mindenki tudja, hogy bajok vannak, de mindenki azt várja, hogy a másik dolgozzon ezekben a bajoknak megszüntetésén. Foglalkozunk a közügyekkel, szeressük ezt a hazát és ezt a várost, dolgozzunk a közért, mindenki oly eszközökkel és anyai erővel, amennyi a rendelkezésére áll. Erre a munkára van szükség és erre az öszleten és egyöntű munkára írta poharát.

Lajta Reszó, *Vértés* Emil üdvözölte, utána *Láng Lejos* dr. beszélt. Fanyar a szájam íze és mély keserűség lakozik bennem, — mondotta — amikor itt felszólalok. Néhány hónappal ezelőtt, a választások idejében tele voltunk reménnyel és lelkeséssel. Láttuk és tudtuk, hogy soha még várost oly bűnösen nem vezetett, mint Budapestet a kurzus esztendeiben, de nem tudtuk hinni, hogy ebben szándékosak lehetnek volna. Azt hittük, csak a hozzá nem értés és tehetlenség grasszál a fővárosnál. Most bekerültünk a városi házra és kénytelenek vagyunk konstatálni, hogy túlságosan jóbízemnek voltunk, bizony mindaz a rombolás, ami oda jutott Budapestet, ahol most áll, kézakarva történt. Láttuk a bűnök, a nagy hazafialak, amit az ország legesztentebb ellenségeivel, a Duciálkai paktánnal, esakohy a maguk kis főtjét elkészíthettek az antiszemitizmus lángján. Jelzavaklak akartak gazdasági életet csinálni és a vége az lett, hogy minden alkotásuk, minden intézményük tönkrement. Nem lehet tovább üzni a jelszavas politikát és én megváltoztatom azt a mondatát, mely azt mondja: „Csunka Magyarország nem ország, egész Magyarország menyoarság” arra: *Kurzus Magyarország, romlye Magyarország nem ország, dolgos Magyarország menyoarság*.

A szónokok sorát Neumann Árnin dr. zárta be, aki arra néve tett ígeretet, hogy minden tudásával és tehetségével támogatni fogja a vezetőséget munkájában.

— A Józsefvárosi XVII. vál. ker. Nemzeti Demokrata Pártkör e hó 11-én dr. *Weiller Ernő* elnökléte alatt tartott elnöki-tanácsi ülésén *Vitéz* Aladár indítványára elhatározta, hogy megalakítja az ifjúdemokraták csoportját és annak elnökéül dr. *Vitéz* Miksa orvost jelöli. Az ifjúági csoport alakuló közgyűléset e hó 22-én, esütőfőtkön este 7 órákor tartják meg.

— A Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör minden szerdán és vasárnap műsoros estét, minden esütőfőtkön politikai vasorát rendez, melyen vendégeket szívesen lát.

— A Józsefvárosi (XIX.) Demokrata Kör szerdán politikai vasorát rendezett, melyben *Bárczy István* ny. miniszter, *Harrer Ferenc* ny. polgármester is megjelentek. A vendégeket *Körösmély Zoltán* dr. üdvözölte. Rámutatótt arra, hogy a városi házért folyó küzdelem még korántsem ért véget, mert ott ül még *Bárczy István* elhagyott székében *Sipecz Jenő* és ott vannak pozíciókban a kurzus kreaturái. Ezeket kell helyekről mielőbb eltávolítani és ezért van szükség arra, hogy a politikai összejövetelek továbbra is együtt tartassák azt a tömeget, mely a választásoknál a demokraták párt mellett megnyilvánult. Utána *Harrer Ferenc* foglalkozott az építkezési kérdések megoldásával. A probléma az, mint lehetne átérni a magánépítkezés megindítására úgy, hogy ez az átmenet a lakosság számára minél kisebb megrázkódtatással járjon. Ennek a megoldásnak viszont van pénzügyi, táherosztatási és orranizációs oldala. A pénzügyi oldala a fedezet előteremtése, a kincstári haszonélvesztésének erre a oldal való átalakítása, a jelzőkölcsönök bizonyos mértékben való feloldozása és az územenk fejlődelmének felhasználása áll. A táherosztatás kérdése, hogy az ezzel jelentkező tömegek miképp osszassanak igazságon és az orranizációs kérdés, hogy az építkezésekné központi irányítása az anyagbeszerzés útján legyen lehetővé az építkezési költségek eszkénését. Ez pedig mind úgy valósítható meg, ha a baloldali blokk a fő-

városon keresztül maga veszi kezébe az építkezési akcióit. Arra kell törekedni, hogy a közgyűlés ne léjden meg a kérdéseknek a nehezebbik végén való megfogafatás, mert ebben rejlik a megoldás egyedül lehetősége. — A nagy letzással fogadott előadást *Weiller Ernő* dr. elnök mondott. *Harrer Ferenc*nek köszönetet és annak a reményének adott kifejezést, hogy *Bárczy István*, ezt a méltó munkatársát mielőbb ily pozícióban látnuk a fővárosnál, melyben tudását az építkezési akció vezetése és irányítása körüli megfelelő módon érvényesítheti. *Romanus Ernő* föltitkár a *Bethlen-udvar* példáján át mutatótt rá arra, mennyire lehetetlen az építkezési kérdést állami alapon megoldani. Véleménye szerint a fővárosnak telket párcellázva bére kellene adni az építési szándékosoknak és hosszlejárati amortizációs költsémmel kérték támogatni őket. — *Közkívánatra Bárczy István* beszélt ezután. Véleménye szerint a kérdés egyedül megoldása a magánépítkezés megindítása, kellő hatósági támogatással. De nem elég lakásokot építeni, ha nincs, aki azokat megfesse. Okos gazdasági politikával tehát kereseti lehetőségeket kell teremteni. Ebben pedig nagy szerepe lesz az új törvényhatósági bizottságnak. Oda kell törekedni a fővárosnak, hogy mai létenségekö kimozdítsa a kormányzatot és megértése vele, hogy nem csak lakásokra, hanem megfelelő életfeltételekkel bíró polgárokra is van szükség, akik ezekben a lakásokban lakjanak. Így teremthetik meg úrra azt a nagy Budapestet, melyet szeretünk, amikor virágzó és hatalmas volt és szeretünk mai nyomorában is. — Az est utolsó felszólalója *Zsombor Géza* ny. államtitkár volt, aki kifejtette, hogy mindaz, amit a főváros ma az építkezések terén tesz, azok a propozíciók, amiket a referensek az építési bizottságok elé visznek, nem egyebek, mint *Bárczy István*nak az írásbeli felkérés sarkában feljelölt tervei, melyeket az illetékes tisztviselők elfogadottak a kor szellemének megfelelően általában visszahajtanak. Figyelmezteti azokat, akik a blokk győzelmétől túlgyors sikereket várnak, hogy ezek a sikerek, ha lassabb tempóban is, máris jelenjenek abban, hogy már más atmoszfzra uralkodik a hivatalokban, ahol kezdik belátni, hogy nem a polgárság van a tisztviselőket, hanem azok a polgárságot. Nem lesz könnyű munka ezt a légrékt annyira belövelni mindenévé, hogy a gyorsabb utéma munka lehetővé váljék, de ez is meg fog jönni. — A beszédek elhangzása után a jelenlévők a késő éjjeli órákig maradtak jó hangulatban együtt.

— A Belső Ferencvárosi Nemzeti Demokrata Kör f. hó 12-én Kályn-ter 2. alatti körhelyiségében *Ausch Deszó* körelnökléte alatt alakuló közgyűlést tartott. Több száz új tag jelentkezett dr. *Lendvai Andor* ismertette az alapszabályokat, melyeket a közgyűlés egyhangúlag elfogadott, majd nagy lelkesedéssel egyhangúlag a kör elnökévé *Pakots József* n. képviselőt választották meg. Az idelelmes *Hiszik* kezébe tartalmat a következőket választották meg közföldkialtással Ugy. elnök: *Angyalfi Sándor* főv. biz. tag, társelnökök: *Dorvas Gyula*, dr. *Keöncz Boldizsár*, *Korösi Jenő* és *Ausch Deszó*. Föltitkár: dr. *Lendvai Andor*; alnökök: *Fenyves Deszó*, dr. *Farragó László*, *Lesztavér Gyula*, *Lukács Lajos*, *Márer Mór*, *Svéd József*, *Spitzköpfi Jenő* és *Szilasi Gyula*; háznagyok: *Radványi György* és *Fejér Imre*. A gyűlés dr. *Lendvai föltitkár* indítványára *Vázasnyol Vilmos* vezérként sürényileg üdvözölte.

F. hó 21-én ünnepélyes társasvacsorát tart a Kör a megválasztott tisztikar tiszteletére, melyen való megjelenést vezérünk *Vázasnyol Vilmos* is megígérte. — A körben minden hét szerdánján társasvacsora, szombaton családi táncestély lesz.

Felölös szerkesztő: Dr. Hajnó Marcel

Felölös kiadó: Zsombor Géza

NIKELSZKY MAGANTANFOLYAN
Ul. Andrássy út 21. szám. Telefon 82-14
Előkészít polgári- és kézpiskolai összevont vizsgákra, érettségire vidékieket is

Réz, vasbutor sodrony, agybető gyormokocsis elismert jómónosgnél fogva legesőbb **Nikker** gyárán, VII. Dohány uca 6. szám. Telefon József 134-12

Krámer Adolf festő-és mázolómaster
Budapest 1, Lágymányos u. 4. Tel. J. 82-57

Vasbutor, rézbutor sodronyagybetőtek **Klein Gyula** és **Társas** vasbutorgyárán, Budapest, VII. kerület, Dob uca 58. szám

Tűz ellen biztos a harcra,
Hogyha veszel **MINIMAX**-ot.
MAGYAR MINIMAX RT.
VI. Rózsa uca 85. • Telefon: 37-31.

„Nestlé” tartós onduláció speciális Henna hajfestés
Párizsi hajpótlék- és hajszőkezők rövid hajhoz
Kozmetika & Manikür Vágó, Rákóczi út 57. szám. — Tel.: J. 141-78
MODERN BUTORSZALON Ul.óti út 14, Baross uca 11. sz.
Szolid, olcsó kiszolgálás. Gáspár Mándor
Regisztrált az „UJSAQOZEM” könyvkiadó és nyomda r-t, körforgópelein, Rókk Szilárd uca 6.